

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA STUDENTEXAMENSÄMÄNDEN

Ylioppilastutkinto- lautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet

Hyväksytty 11.12.2020, julkaistu 19.2.2021

Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet sisältävät mm. ylioppilastutkintoa koskevaan lainsäädäntöön perustuvaa tekstiä. Tekstissä olevat pykälämerkinnät viittaavat lukiolakiin (714/2018), kumottuun lukiolakiin (629/1998), ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin (502/2019), kumottuun ylioppilastutkinnon järjestämisestä annettuun lakiin (672/2005), ylioppilastutkinnosta annettuun asetukseen (612/2019) ja kumottuun ylioppilastutkinnosta annettuun asetukseen (915/2005), ellei toisin ilmoiteta.

Määräyksiin ja ohjeisiin sisältyvät myös kokeiden järjestämistä koskevat tekniset liitteet:

- Koetilan tekniset järjestelyt (liite 1)
- Kokelaan tietokonetta koskevat ohjeet (liite 2)
- WLAN-ohje (liite 3)
- Valvojan ohje (liite 4).

Nämä Ylioppilastutkintolautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet koskevat ensimmäisen kerran kevään 2021 tutkinnon toimeenpanoa.

1	YLIOPPILASTUTKINTO	1
1.1	TUTKINNON RAKENNE JA KOKEET	2
1.1.1	Tutkinnon rakenne ja suorittaminen	2
1.1.2	Pakolliset ja ylimääräiset kokeet	2
1.1.1	Kokeen kesto ⁴	
1.2	OSALLISTUMISOIKEUS	4
1.2.1	Lukion opiskelija	4
1.2.2	Muu kuin lukion opiskelija	5
1.2.3	Kokeen uusija ja tutkinnon täydentäjä	7
1.2.4	Keskeytynyt tutkinto	8
1.2.5	Tutkinnon suorittamisen aloittaminen alusta tutkinnon ollessa kesken	8
1.3	ILMOITTAUTUMINEN	9
1.3.1	Tutkinnon suorittavat kokelaat	9
1.3.2	Erillisiä kokeita suorittavat kokelaat, kokeiden uusijat ja tutkinnon täydentäjät	9
1.3.3	Kirjallinen ilmoittautuminen	9
1.3.4	Ilmoittautumisen sitovuus	10
1.3.5	Ilmoittautuminen määräajan päätyttyä	10
1.3.6	Muutos ilmoittautumistietoihin	10
1.3.7	Ilmoittautumisen peruuttaminen	10
1.3.8	Ilmoittautumisen mitätöinti	11
1.4	KOETARVIKKEET	11
1.4.1	Kokelaan tietokone ja lisälaitteet	11
1.4.2	Muut koetarvikkeet ja apuvälineet	11
1.5	KOESUORITUKSET JA ARVOSTELU	12
1.5.1	Koesuoritukset ja suoritusten luonnokset	12
1.5.2	Koesuoritukset ja tekijänoikeus	12
1.5.3	Alustava arvostelu	13
1.5.4	Lopullinen arvostelu	13
1.5.5	Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa	14
1.5.6	Ilmoitus kokelaista, jotka eivät saa opintojaan valmiiksi	14
1.5.7	Ilmoitus kokelaan oikeudesta ylioppilastutkintotodistuksen saamiseen	15
1.5.8	Kompensaatio	15
1.5.9	Arvostelua koskevien tietojen antaminen	16
1.5.10	Tarkistuspyynnöt	17
1.5.11	Oikaisuvaatimus	17
1.5.12	Koesuorituksen näyttäminen ja kopion antaminen kokelaalle	18
1.6	TODISTUKSET	19
1.6.1	Ylioppilastutkintotodistus	19
1.6.2	Ylioppilastutkintolautakunnan antama todistus	19
1.6.3	Todistusten sisältämät tiedot	20
1.6.4	Rekisteriote	20
1.6.5	Todistusjäljennökset	20
1.6.6	Käännökset todistuksista	20
1.7	NIMI- JA ARVOSANATIETOJEN LUOVUTTAMINEN	21

1.8 VILPPI JA TUTKINTOJÄRJESTYKSEN RIKKOMINEN	21
1.9 MUUTOKSENHAKU YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNNAN PÄÄTÖKSEEN	23
1.10 ERÄÄT YLIOPPILASTUTKINTOA TASOLTAAN VASTAAVAT TUTKINNOT	24
2 YLIOPPILASTUTKINNON TOIMEENPANO LUKIOSSA	25
2.1 YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNNALLE ANNETTAVAT TIEDOT	25
2.1.1 Kokelaiden ilmoittautumistiedot	25
2.1.2 USB-muistien ja teknisesti poikkeavien koetehtävien tilaus	25
2.1.3 Koesuoritusta heikentävän syyn perusteella myönnetyt erityisjärjestelyt	26
2.1.4 Yhteiset koetilaisuudet	26
2.2 TUTKINTOMAKSUT	26
2.2.1 Koekohtaisten maksujen palauttaminen	27
2.3 KOKEIDEN JÄRJESTÄMINEN	27
2.3.1 USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen vastaanottaminen	27
2.3.2 Koetehtävien, USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen säilyttäminen	27
2.3.3 Koetilat	28
2.3.4 Koetilaisuus	29
2.3.5 Valvojat	30
2.3.6 Koeaika	31
2.3.7 Kokeessa tapahtuneen häiriön huomioon ottaminen arvostelussa	32
2.3.8 Koepöytäkirjat	33
2.3.9 Esteellisyys ja koejärjestelmän käyttöoikeudet	33
2.3.10 Koesuoritusten arvostelu	34
2.4 LUKIOSSA ARKISTOITAVAT ASIAKIRJAT	35

1 YLIOPPILASTUTKINTO

Ylioppilastutkinnosta ja siihen liittyvistä asioista säädetään laissa ylioppilastutkinnosta (502/2019) ja valtioneuvoston asetuksessa ylioppilastutkinnosta (612/2019). Joiltakin osin sovelletaan myös kumotun lukiolain (629/1998), kumotun ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) ja kumotun ylioppilastutkinnosta annetun asetuksen (915/2005) säädöksiä, koska osaa 1.8.2019 voimaan tulevan lain (502/2019) säädöksistä sovelletaan vasta keväällä 2022 tutkintonsa aloittaviin kokelaisiin.

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet järjestetään lukiokoulutusta antavissa oppilaitoksissa samanaikaisesti kaksi kertaa vuodessa (L 502/2019, 4 §). Jäljempänä kyseisiä oppilaitoksia kutsutaan lukioiksi. Kevään tutkinto järjestetään pääosin maaliskuun jälki- ja huhtikuun alkupuoliskolla. Syksyn tutkinto järjestetään pääasiallisesti syyskuun jälkipuoliskolla. Kokeet pannaan toimeen enintään kahtenatoista eri päivänä lautakunnan kutakin tutkintokertaa varten erikseen päättämänä ajankohtana.

Ylioppilastutkintoon kuuluvat kokeet ovat kirjallisia tai sähköisiä. Niihin voi kuulua suullisia tehtäviä. (L 502/2019, 4 §.)

Ylioppilastutkinto tulee suorittaa enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana (L 672/2005, 7 §, Vrt. 1.2.3 Kokeen uusija ja tutkinnon täydentäjä sekä 1.2.4 Keskeytynyt tutkinto.) Tutkinnon suorittaminen katsotaan aloitetuksi, kun opiskelija ilmoittautuu ensimmäisen kerran tutkintoon, pakolliseen tai ylimääräiseen kokeeseen. Jos kokelas ei ole suorittanut tutkintoa säädettyssä ajassa, suoritetuista kokeista ei muodostu ylioppilastutkintoa eikä kokeita voi sisällyttää ylioppilastutkintoon. Tutkinnon suorittamisen voi tällöin aloittaa alusta. (L 672/2005, 7 §.)

Ylioppilastutkinto suoritetaan suomeksi tai ruotsiksi lukion opetuskielen mukaisesti (L 502/2019, 1 §). Kokelaan on suoritettava kaikki tutkintoonsa sisältyvät kokeet samalla tutkintokielellä. Tutkinnon valmistuttua kokelas voi kuitenkin uusida kokeita tai täydentää tutkintoaan suorittamalla kokeita myös eri tutkintokielellä. Lukio järjestää ainoastaan sellaiset kokeet, jotka voidaan sisällyttää lukion opetuskielellä suoritettavaan ylioppilastutkintoon.

Lautakunta on antanut koekohtaiset määräykset seuraavista kokeista:

- äidinkielen ja kirjallisuuden koe
- suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe
- toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten kokeet
- matematiikan koe
- reaaliaineiden kokeet.

Lautakunta on lisäksi antanut määräykset koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa.

Lautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet, koekohtaiset määräykset sekä määräykset koeuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa löytyvät lautakunnan verkkosivulta osoitteesta <http://www.ylioppilastutkinto.fi>.

1.1 TUTKINNON RAKENNE JA KOKEET

1.1.1 Tutkinnon rakenne ja suorittaminen

Kokelaan tutkintoon kuuluu vähintään neljä koetta, joista äidinkielen ja kirjallisuuden koe on kaikille pakollinen. Kokelas valitsee kolme muuta tutkintonsa pakollista koetta seuraavien neljän kokeen joukosta: toisen kotimaisen kielen koe, yksi vieraan kielen koe, matematiikan koe ja reaaliaineessa järjestettävä koe. Kokelas voi lisäksi sisällyttää tutkintoonsa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen. (L 766/2004, 18 §.)

Ylioppilastutkintoon voi kuulua vain yksi koe samassa oppiaineessa (L 672/2005, 6 §).

Ylioppilastutkinto tulee suoritetuksi, kun kokelas on suorittanut hyväksytysti pakolliset kokeet sekä lukiokoulutuksen oppimäärän tai muun ylioppilastutkinnon suorittamiseen oikeuttavan tutkinnon tai koulutuksen (L 502/2019, 12 § ja 5 §). Ylioppilastutkinto tulee suoritetuksi pakollisessa kokeessa annetun hylätyn arvosanan estämättä, jos kokelaan suorittamien muiden kokeiden arvosanat osoittavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisia tietoja ja taitoja sekä riittävää kypsyysyttä, eikä kokelas ole kirjallisesti kieltänyt hylätyn arvosanan merkitsemistä todistukseen (L 502/2019, 12 §, ks. 1.5.6 Kompensaatio).

Ylioppilastutkinto tulee suorittaa enintään kolmena peräkkäisenä tutkintokertana (L 672/2005, 7 §). Kokelas voi lisätä tutkintoonsa uusia ylimääräisiä aineita, kunnes tutkinto on valmis tai kolme tutkintokertaa on käytetty.

1.1.2 Pakolliset ja ylimääräiset kokeet

Ylioppilastutkintoon kuuluvien kokeiden tehtävät laaditaan kussakin oppiaineessa nuorten lukiokoulutuksen pakollisista ja valtakunnallisista syventävistä kursseista koostuvien oppimäärien mukaan (L 629/1998, A 915/2005, 1 §).

Matematiikassa ja toisessa kotimaisessa kielessä järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason mukaiset kokeet. Vieraisissa kielissä voidaan järjestää kahden eri tason mukaiset kokeet. (L 502/2019, 3 §.) Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita, kumman tason mukaiseen kokeeseen hän edellä mainituissa aineissa osallistuu. Vähintään yhden tutkinnon pakollisista kokeista tulee olla ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 3 §:n 3 momentissa tarkoitettu vaativampi koe tai toisen kotimaisen kielen kokeena suoritettu äidinkielen koe (L 672/2005, 6 §).

Äidinkielen ja kirjallisuuden koe

Äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään suomen, ruotsin ja saamen kielissä (L 502/2019, 3 §). Suomen ja ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeessa on kaksi osaa: lukutaidon koe ja kirjoitustaidon koe, jotka järjestetään eri koepäivinä. Suomen ja ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään samoina koepäivinä. Saamen kielessä äidinkielen ja kirjallisuuden koe on pelkkä kirjoitustaidon koe. Saamen kielen äidinkielen ja kirjallisuuden koe laaditaan inarinsaamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kielessä. Kaikki saamen kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään samana koepäivänä. Kokelas voi suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen vain yhdessä saamen kielessä. Saamen kielessä kirjoitustaidon koe järjestetään eri päivänä kuin suomen ja ruotsin kielen kirjoitustaidon koe.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe

Äidinkielen ja kirjallisuuden koe voi olla oppimäärään suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus perustuva koe, jos kokelaan oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame ja hän on opiskellut lukion oppimäärän mukaiset suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän pakolliset opinnot, jotka ovat kokeeseen osallistumisen edellytyksenä lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalle, tai jos kokelas on viittomakieltä äidinkielenään tai ensikielenään käyttävä (L 502/2019, 11 §). Suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -koe suoritetaan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen kirjoituspäivänä erikseen julkaistavan aikataulun mukaisesti.

Toisen kotimaisen kielen koe

Toisen kotimaisen kielen koe on joko ruotsin tai suomen kielen koe. Kokeessa järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason mukaiset kokeet (L 502/2019, 3 §). Toinen kokeista perustuu pitkään ja toinen keskipitkään oppimäärään. Pitkään oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015) mainittuun A-oppimäärään perustuvaa koetta. Pitkään oppimäärään perustuva koe on ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 3 §:ssä tarkoitettu vaativampi koe. Keskipitkään oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015) mainittuun B1-oppimäärään perustuvaa koetta. Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita, kumman tason mukaiseen kokeeseen hän osallistuu.

Toisen kotimaisen kielen kokeena voi suorittaa ruotsin tai suomen kielen oppimäärään perustuvan kokeen sijasta ruotsin- tai suomenkielisille tarkoitettua äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen kyseisessä kielessä (L 502/2019, 11 §).

Siten esimerkiksi kaksikielinen kokelas, joka suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen suomen kielessä, voi korvata toisen kotimaisen kielen kokeensa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeella ruotsin kielessä. Tämä edellyttää tutkinnon suorittamista hajautetusti, koska suomen ja ruotsin kielen äidinkielen ja kirjallisuuden kokeet järjestetään samoina koepäivinä.

Jos kokelas suorittaa äidinkielen ja kirjallisuuden kokeensa saamen kielessä, hän voi valita toisen kotimaisen kielen kokeeksi suomen tai ruotsin kielen kokeen. Toisen kotimaisen kielen kokeena hän voi suorittaa joko suomen tai ruotsin kielen oppimäärään perustuvan kokeen tai suomen- tai ruotsinkielisille tarkoitettua äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen.

Vieraiden kielten kokeet

Valtioneuvoston asetuksella säädetään, missä vieraissa kielissä kokeet järjestetään (A 612/2019). Ylioppilastutkintolautakunta päättää, missä kielissä järjestetään kahden eri tason mukaiset kokeet (L 502/2019, 3 §).

Vieraan kielen koe järjestetään vaativuudeltaan kahden eri tason, pitkän ja lyhyen oppimäärän, mukaisena englannin, saksan, ranskan, venäjän ja espanjan kielessä. Pitkään oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015) mainittuun A-oppimäärään perustuvaa koetta. Pitkään oppimäärään perustuva koe on ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 3 §:ssä tarkoitettu vaativampi koe. Lyhyeen oppimäärään perustuvalla kokeella tarkoitetaan lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015) mainittuun B3-oppimäärään perustuvaa koetta. Kokelas saa lukio-opinnoistaan riippumatta valita, kumman tason mukaiseen kokeeseen hän osallistuu.

Vieraan kielen lyhyessä oppimäärässä ei ole valtakunnallisesti määriteltyjä pakollisia kursseja. Koska lukion opetussuunnitelman perusteissa on kuitenkin määritelty lyhyen kielen päättövaiheen osaamisen taso, lähtökohtana kokeen laadinnassa ovat lukion B3-kielen kurssit.

Vieraan kielen lyhyen oppimäärän koe järjestetään edellä mainittujen kielten lisäksi seuraavissa kielissä: inarinsaame, pohjoissaame, koltansaame, latina, italia ja portugali. Latinan kielessä järjestetään kaksi eritasoista koetta, lyhyen oppimäärän ja laajemman oppimäärän koe. Koska latinan kielen laajemman oppimäärän koe perustuu lukion opetussuunnitelman perusteissa (2015) mainittuun B2-oppimäärään, se ei ole A-kielen oppimäärän mukaisesti laadittu vaativampi koe. Latinan kielen laajemman oppimäärän koe järjestetään vieraan kielen lyhyen oppimäärän koepäivänä.

Kokelas voi samalla tutkintokerralla osallistua vain yhteen vieraan kielen kokeeseen, joka perustuu pitkään oppimäärään. Lyhyeen oppimäärään perustuvia vieraan kielen kokeita voi suorittaa enintään kaksi yhden tutkintokerran aikana.

Matematiikan koe

Kokelas saa tutkinnossa suorittaa joko matematiikan pitkään tai lyhyeen oppimäärään perustuvan kokeen riippumatta siitä, minkä oppimäärän mukaan hän on matematiikkaa lukiossa opiskellut.

Reaaliaineiden kokeet

Reaaliaineissa järjestetään kokeet uskonnossa, elämänkatsomustiedossa, psykologiassa, filosofiassa, historiassa, yhteiskuntaopissa, fysiikassa, kemiassa, biologiassa, maantieteessä ja terveystiedossa (A 612/2019, 4 §). Reaaliaineiden kokeissa on oppiainerajat ylittäviä tehtäviä (A 612/2019, 9 §).

1.1.1 Kokeen kesto

Tutkinnon kokeet on suoritettava kuuden tunnin kuluessa. Jos kokelas suorittaa kaksi lyhyeen oppimäärään perustuvaa kielikoetta samana koepäivänä, hänellä on näiden kokeiden suorittamiseen aikaa yhteensä kahdeksan tuntia.

1.2 OSALLISTUMISOIKEUS

1.2.1 Lukion opiskelija

Lukion oppimäärää suorittava opiskelija osallistuu ylioppilastutkintoon suorittaakseen tutkinnon (L 502/2019, 1 §).

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua ylioppilastutkinnon kokeeseen opiskeltuaan valtioneuvoston tuntijakoa koskevassa asetuksessa säädetyt pakolliset opinnot oppiaineessa, jonka kokeeseen hän osallistuu (L 714/2018). Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua reaaliaineiden kokeeseen aineessa, jossa ei ole pakollisia opintoja, opiskeltuaan kaksi kurssia (neljä opintopistet-

tä) oppiaineen opintoja. Jos vieraan kielen koe perustuu oppimäärään, jossa ei ole pakollisia opintoja, lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava voi osallistua kokeeseen opiskeltuaan kolme kurssia (kuusi opintopistettä) oppiaineen opintoja. Äidinkielen kokeessa kokelaan tulee saavuttaa osallistumisoikeus ennen ensimmäiseen äidinkielen kokeeseen osallistumista. (L 502/2019, 7 §, L 672/2005, 4 §.)

Rehtorin päätöksellä kokeeseen voi erityisestä syystä osallistua myös lukiokoulutuksen oppimäärää suorittava, joka ei ole opiskellut tämän luvun toisessa kappaleessa tarkoitettuja opintoja, mutta jolla muutoin voidaan katsoa olevan riittävät edellytykset kokeesta suoriutumiseen (L 502/2019, 7 §). Tämä voi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun henkilö on oppinut jonkin kielen ulkomailla tai hänellä on ollut pitkäaikainen sairaus, joka on estänyt opiskelemasta vaadittavia kursseja.

Rehtorin tehtävänä on varmistaa, että kokelas täyttää kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset (Vrt. 1.2.2 Muu kuin lukion opiskelija ja 1.2.3 Kokeen uusija ja tutkinnon täydentäjä).

Lukion rehtori voi evätä osallistumisen ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen, jos kokelas ei täytä ylioppilastutkintoon osallistumiselle säädettyjä edellytyksiä. Rehtorin tulee antaa osallistumisoikeuden epäämisestä perusteltu kirjallinen päätös (L 434/2003). Lukion rehtorin päätökseen, jolla rehtori on evännyt osallistumisoikeuden ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen, saa kirjallisesti hakea oikaisua aluehallintovirastolta. Aluehallintoviraston päätökseen tässä momentissa tarkoitettussa asiassa haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. (L 672/2005, 15 § 1 mom.)

Jos tutkintoon ilmoittautunut kokelas ei täytä säädettyjä osallistumisehtoja, rehtori on velvollinen ilmoittamaan asiasta lautakunnalle. Ilmoitus tehdään lautakunnan sähköisessä asioinnissa välittömästi viimeisen kirjallisen kokeen koepäivän jälkeen. Koe, johon kokelas on ilmoittautunut mutta johon hän ei ole saanut osallistumisoikeutta, poistetaan lautakunnassa kokelaan aineyhdistelmästä. Tätä ei katsota kokeen yrityskerraksi.

1.2.2 Muu kuin lukion opiskelija

Suomalaisen lukion oppimäärän suorittanut

Ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin saa osallistua henkilö, joka on suorittanut lukion koko oppimäärän (L 502/2019, 5 §).

Ulkomaisen lukion oppimäärän suorittanut

Ulkomaisen lukion suorittanut henkilö voi osallistua tutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, jos hänen suorittamansa lukion oppimäärän voi katsoa vastaavan suomalaisen lukion oppimäärää (L 502/2019, 5 §) eli henkilön koulutusaika on yhteensä 12 vuotta.

Suomalaisen lukion oppimäärän aineopiskelijana osittain suorittanut henkilö

Henkilö, joka ei ole suorittanut ylioppilastutkintoa, voi suorittaa tutkintoon kuuluvia kokeita erillisinä. Erillisistä kokeista ei muodostu ylioppilastutkintoa, eikä niitä voi sisällyttää tutkintoon (L 672/2005, 9 §).

Ammatillisen tutkinnon suorittanut

Henkilöllä on vähintään 180 osaamispisteen laajuisen ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon perusteella oikeus osallistua ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin ilman lisäopintoja (L 502/2019, 5 §, laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017).

Henkilö, joka suorittaa 180 osaamispisteen laajuista ammatillista perustutkintoa, voi osallistua ylioppilastutkintoon opintojen ollessa vielä kesken. Häneltä edellytetään kuitenkin vähintään 90:ää osaamispistettä vastaavan osaamisen suorittamista ennen tutkintoon osallistumista (L 502/2019, 7 §).

Jos kokelas on suorittanut muun kuin yllämainitun vähintään kaksivuotisen perusopetuksen tai sitä aikaisemmalle oppimäärälle perustuvan ammatillisen tutkinnon tai opinnot, häneltä vaaditaan, että hän on opiskellut vähintään kaksi pakollista lukiokurssia niissä oppiaineissa, joiden kokeisiin hän haluaa osallistua. Jos oppiaineessa ei ole kahta pakollista lukiokurssia, edellytetään vähintään kahden lukio-kurssin opiskelua kyseessä olevassa oppiaineessa.

Muulla kuin Suomessa suoritettuna ammatillisen tutkinnon perusteella osallistumisoikeutta hakevan henkilön on hankittava Opetushallitukselta lausunto ulkomaisesta ammatillisesta tutkinnosta. Lausunto toimitetaan lukion rehtorille ilmoittautumisen yhteydessä. Lukion rehtori ratkaisee osallistumisoikeutta koskevan asian ylioppilastutkintolain (L 502/2019) 5 §:n mukaisesti. Osallistumisoikeutta hakevalla henkilöllä on oikeus hakea oikaisua rehtorin päätökseen (L 672/2005, 15 § 1 mom).

Rehtorin tehtävänä on tutkia, täyttääkö kokelas kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset. Lautakunta antaa tarvittaessa neuvontaa mahdollisesti vaadittavien lisäopintojen osalta.

Lukion rehtori voi evätä osallistumisen ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen, jos kokelas ei täytä ylioppilastutkintoon osallistumiselle säädetyjä edellytyksiä. Rehtorin tulee antaa osallistumisoikeuden epäämisestä perusteltu kirjallinen päätös (L 434/2003). Lukion rehtorin päätökseen, jolla rehtori on evännyt osallistumisoikeuden ylioppilastutkintoon tai siihen kuuluvaan kokeeseen, saa kirjallisesti hakea oikaisua aluehallintovirastolta. Aluehallintoviraston päätökseen tässä momentissa tarkoitettussa asiassa haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. (L 672/2005, 15 § 1 mom.)

Jos tutkintoon ilmoittautunut kokelas ei täytä säädetyjä osallistumisehtoja, rehtori on velvollinen ilmoittamaan asiasta lautakunnalle. Ilmoitus tehdään lautakunnan sähköisessä asiainnissa välittömästi viimeisen kirjallisen kokeen koepäivän jälkeen. Koe, johon kokelas on ilmoittautunut mutta johon hän ei ole saanut osallistumisoikeutta, poistetaan lautakunnassa kokelaan aineyhdistelmästä. Tätä ei katsota kokeen yrityskerraksi.

(Vrt. 1.9 Muutoksenhaku Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.)

1.2.3 Kokeen uusija ja tutkinnon täydentäjä

Hyväksytyn kokeen uusija

Syksyn 2019 tutkinnosta lähtien hyväksytyn kokeen saa uusia ilman rajoitusta (L 502/2019, 16 §). Tämä koskee kaikkia kokelaita riippumatta siitä, milloin koe on suoritettu.

Kokelas, joka on suorittanut hyväksytysti vanhamuotoisen reaalikokeen, voi uusimisen sijaan täydentää tutkintoaan yhdellä tai useammalla reaaliaineen kokeella.

Hylätyn kokeen uusija

Syksyn 2019 tutkinnosta lähtien hylätyn kokeen voi uusia kolme kertaa tutkinnon suorittamisen aikana (L 502/2019, 16 §). Tämä koskee kaikkia kokelaita riippumatta siitä, milloin koe on suoritettu.

Jos kokelas tulee hylätyksi jossakin pakollisessa kokeessa kolmannella tutkintokerralla, hän saa uusia hylätyn kokeensa kolme kertaa kolmen seuraavan tutkintokerran aikana. Pisimmillään tutkinnon suorittaminen voi siten ulottua kuuteen tutkintokertaan.

Jos kokelas on valinnut vaativamman tason kokeen aineessa, jossa on kahden tason mukaisia kokeita, tai toisen kotimaisen kielen kokeena suoritettavan äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen ja saanut koesuorituksesta hylätyn arvosanan, hän voi kokeen uusiessaan vaihtaa sen tason (L 502/2019, 16 §). Lyhyempään oppimäärään perustuvan kokeen suorittaminen katsotaan alkuperäisen kokeen uusimiseksi. Siten kokelas, joka on hylätty esimerkiksi pitkän matematiikan kokeessa, voi koetta uusiessaan vaihtaa kokeen tason lyhyen matematiikan kokeeksi. Tason vaihtaminen edellyttää kuitenkin, että kokelaan pakollisiin kokeisiin sisältyy yksi vaativamman tason koe.

Jos kokelas on osallistunut äidinkielen ja kirjallisuuden kokeeseen, mutta tullut siinä hylätyksi, hän saa halutessaan uusia hylätyn kokeen osallistumalla suomi tai ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus -kokeeseen, jos hänellä on oikeus suorittaa kyseinen koe.

Jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta koetilaisuuteen tai ei jätä koesuoritusta arvosteltavaksi, koe katsotaan hylätyksi (L 502/2019, 14 §).

Äidinkielen ja kirjallisuuden koe katsotaan hylätyksi, jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta jompaankumpaan kokeen osaan, joko lukutaidon kokeeseen tai kirjoitustaidon kokeeseen, tai ei jätä kummassakin äidinkielen ja kirjallisuuden kokeen osassa koesuoritusta arvosteltavaksi.

Ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittanut voi uusia hylättyä koetta rajoituksetta syksyn 2019 tutkinnosta alkaen (L 502/2019, 16 §). Jos hylätty pakollinen koe on kompensoitu, sen saa myös uusia rajoituksetta (Vrt. 1.5.6 Kompensaatio). Tutkinnon tulee olla valmis ennen ilmoittautumisajan umpeutumista.

Tutkinnon täydentäjä

Ylioppilastutkinnon hyväksytysti suorittanut henkilö voi täydentää tutkintoa sellaisten oppiaineiden kokeilla, jotka eivät sisälly hänen suorittamaansa tutkintoon, ja sellaisten oppiaineiden kokeilla, jot-

ka ovat eritasoisia kuin hänen suorittamaansa tutkintoon sisältyvät samojen oppiaineiden kokeet (L 502/2019, 17 §). Täydentäminen on mahdollista sen jälkeen, kun tutkinto on suoritettu. Tutkinnon tulee olla valmis ennen ilmoittautumisajan umpeutumista. Täydentämisen ajankohdalle ei ole muita rajoituksia.

Lukiokoulutuksen järjestäjän velvollisuus järjestää kokeita

Lukiokoulutuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään ylioppilastutkinnon kokeet myös koulutuksen järjestäjän lukiossa aiemmin ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle, joka uusii tutkintoon sisältyvän kokeen tai täydentää tutkintoaan. Lisäksi koulutuksen järjestäjä on velvollinen järjestämään kokeet henkilölle, joka on aiemmin opiskellut koulutuksen järjestäjän lukiossa ja suorittaa erillisen kokeen. Jos koulutuksen järjestäjä ei enää järjestä lukiokoulutusta, on henkilöllä oikeus suorittaa koe asuinpaikkaansa lähinnä olevassa lukiossa. Koulutuksen järjestäjän tulee toimintaedellytysten salliessa järjestää ylioppilastutkinnon kokeet myös muille henkilöille. (L 502/2019, 4 §.) Koulutuksen järjestäjä sijoittaa uusijat eri lukioihin ja toimipisteisiin oman harkintansa mukaan ja tiedottaa heitä suorituspaikasta ja muista käytännön järjestelyistä.

1.2.4 Keskeytynyt tutkinto

Kokelas, joka on osallistunut yhteen tutkintokertaan ja ulkomailla tapahtuvan päätoimisen opiskelun tai siihen rinnastettavan syyn vuoksi menettänyt kaksi tutkintokertaa, voi jatkaa tutkinnon suorittamista seuraavina kahtena peräkkäisenä tutkintokertana säilyttäen oikeutensa hylätyn kokeen uusimiseen siten, että menetettyjä tutkintokertoja ei lueta mukaan uusimiseen tarkoitettuihin tutkintokertoihin (A 915/2005, 5 §). Kun kokelaan tutkinnon suorittaminen keskeytyy tällaisesta syystä, rehtorin on lähetettävä asiasta kirjallinen hakemus lautakuntaan. Hakemuksesta on käytävä ilmi tutkinnon suorittamisen alkuperäinen aloitusajankohda sekä ulkomaisten opintojen alkamis- ja päättymisajankohda tai muut syyt. Muita ulkomailla tapahtuvaan opiskeluun rinnastettavia syitä ovat esimerkiksi vuoden pituisen varusmiespalveluksen suorittaminen tai vuoden kestänyt sairaus.

1.2.5 Tutkinnon suorittamisen aloittaminen alusta tutkinnon ollessa kesken

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavan syyn vuoksi päättää, että kokelas voi tutkinnon ollessa kesken aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta (L 672/2005, 7 §). Kokelas toimittaa hakemuksensa lukion rehtorille, joka lähettää sen lautakuntaan ja liittää mukaan lausuntonsa asiasta.

(Vrt. 1.9 Muutoksenhaku Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.)

1.3 ILMOITTAUTUMINEN

1.3.1 Tutkinnon suorittavat kokelaat

Kokelaan tulee ilmoittautua kirjallisesti kutakin tutkintokertaa ja koetta varten rehtorille siihen lukioon, jossa aikoo suorittaa kokeen. Kokelas voi yhdellä tutkintokerralla ilmoittautua vain yhteen lukioon. Ilmoittautuessaan kokelaan on ilmoitettava kokeen vaatavuustaso ja se, suorittaako hän kokeen pakollisena vai ylimääräisenä. (L 672/2005, 5 §.)

Kokelaan, joka haluaa osallistua keväällä järjestettävään tutkintoon, on ilmoittauduttava viimeistään edellisen vuoden joulukuun 1. päivänä. Syksyn tutkintoon on ilmoittauduttava viimeistään kesäkuun 5. päivänä. Lukio voi pyytää kokelaita ilmoittautumaan aikaisempaan ajankohtaan mennessä, jotta ilmoittautumiset ehditään käsitellä lukiossa. Lukion tulee kuitenkin ottaa vastaan ilmoittautumisia lautakunnan määräämään päivämäärään asti.

Tutkintotodistuksen saaminen edellyttää ilmoittautumista tutkinnon suorittajaksi. Erillisiä kokeita suorittamalla ei voi saada ylioppilastutkintotodistusta.

1.3.2 Erillisiä kokeita suorittavat kokelaat, kokeiden uusijat ja tutkinnon täydentäjät

Erillisiä kokeita suorittavan kokelaan, kokeiden uusijan tai tutkinnon täydentäjän on ilmoittauduttava lukion rehtorille samoja määräaikoja noudattaen kuin koko tutkintoa suorittavan. Ilmoittautuessaan kokelaan on ilmoitettava kokeen vaatavuustaso (L 672/2005, 5 §).

1.3.3 Kirjallinen ilmoittautuminen

Kokelaan on ilmoittauduttava tutkintoon kirjallisesti lukion rehtorin hyväksymää lomaketta käyttäen. Kirjallisesta ilmoittautumisesta tulee selvittää, suorittaako kokelas ylioppilastutkintoa, onko hän korottaja tai täydentäjä vai suorittaako hän erillisen kokeen suorittamatta ylioppilastutkintoa. Ilmoittautumisesta on käytävä ilmi myös se, suorittaako kokelas kokeen pakollisena vai ylimääräisenä, sekä kokeen taso. Kokelas päivää ja allekirjoittaa ilmoittautumistietonsa. Kunkin kokelaan ilmoittautumislomake ja hajautussuunnitelma säilytetään lukiossa vähintään kahden vuoden ajan mahdollisia tarkistuksia varten.

Ilmoittautuessaan ensimmäistä kertaa tutkintoon kokelaan, joka aikoo suorittaa tutkinnon hajautetusti, tulee tehdä kirjallisesti hajautussuunnitelma. Hajautussuunnitelma voi olla osa kokelaan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa tai sen voi tehdä erilliselle, rehtorin hyväksymälle lomakkeelle. Suunnitelmasta tulee ilmetä, mitkä kokeet kokelas suorittaa pakollisina ja mitkä ylimääräisinä kullakin tutkintokerralla, sekä kokeiden taso. Suunnitelma ei kuitenkaan sido kokelasta hänen ilmoittautuessaan myöhemmille tutkintokerroille.

(Vrt. 1.5.5 Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa.)

1.3.4 Ilmoittautumisen sitovuus

Tutkintoon ilmoittautuminen on sitova. Jos kokeeseen ilmoittautunut henkilö jää saapumatta koetilaisuuteen tai ei jätä koesuoritusta arvosteltavaksi, koe katsotaan hylätyksi (L 502/2019, 14 §).

Koetilaisuudessa kokelaan on tarkistettava ennen kokeen alkamista, että hän osallistuu siihen kokeeseen, johon on ilmoittautunut. Mikäli kokelas osallistuu väärään kokeeseen, koe katsotaan hylätyksi.

Tutkintoa tai erillisiä kokeita suorittamaan ilmoittautunut kokelas on velvollinen maksamaan ylioppilastutkintoon liittyvät maksut (Vrt. 2.2.1 Koekohtaisten maksujen palauttaminen).

Kokeen valinta pakolliseksi tai ylimääräiseksi on sitova koko tutkinnon osalta (L 672/2005, 5 §).

Kokeen vaatavuustason valinta on sitova koko tutkinnon osalta, jollei taso ole vaihdettavissa syistä, jotka on mainittu kohdassa 1.2.3 Kokeen uusija ja tutkinnon täydentäjä.

1.3.5 Ilmoittautuminen määräajan päätyttyä

Ylioppilastutkintolautakunta voi erityisen painavasta syystä hyväksyä määräajan päätyttyä tapahtuneen ilmoittautumisen (L 672/2005, 5 §). Kokelas voi lukion rehtorin kanssa neuvoteltuaan lähettää lautakuntaan hakemuksen, josta tulee selvittää, miksi kokelas ei ole ilmoittautunut ajoissa ja miksi hänelle olisi tärkeää päästä osallistumaan kyseiseen tutkintokerran kokeisiin. Hakemukseen on liitettävä rehtorin lausunto. Hakemuksesta tulee käydä ilmi, mihin kokeisiin (kokeen taso, pakollinen/ylimääräinen) kokelas haluaa ilmoittautua.

Jos lautakunta hyväksyy kokelaan hakemuksen, kokelaan tulee jättää kirjallinen ilmoittautuminen lukion rehtorille (Vrt. 1.3.3 Kirjallinen ilmoittautuminen).

(Vrt. 1.9 Muutoksenhaku Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.)

1.3.6 Muutos ilmoittautumistietoihin

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavasta syystä hyväksyä muutoksen ilmoittautumiseen sisältyviin tietoihin, jos ilmoittautumisessa on todistettavasti tapahtunut virhe (L 672/2005, 5 §). Hakemukseen on liitettävä kokelaan ilmoittautumislomake tai siitä otettu kopio sekä rehtorin lausunto asiasta. Alkuperäinen hajautussuunnitelma on hyvä liittää mukaan hakemukseen.

(Vrt. 1.9 Muutoksenhaku Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.)

1.3.7 Ilmoittautumisen peruuttaminen

Kokelas voi kirjallisesti peruuttaa ilmoittautumisensa, jonka rehtori on hyväksynyt, viimeistään lautakunnan määräämänä ilmoittautumisajan päättymispäivänä (L 672/2005, 5 §). Kokelas jättää peruutusilmoituksen lukion rehtorille.

1.3.8 Ilmoittautumisen mitätöinti

Ylioppilastutkintolautakunta voi hakemuksesta erityisen painavasta syystä mitätöidä tutkintoon kuuluvaan kokeeseen tai erilliseen kokeeseen tehdyn sitovan ilmoittautumisen (L 672/2005, 5 §). Painaviksi syiksi lautakunta on katsonut esimerkiksi sairauden, ulkomailla tapahtuvan opiskelun tai työskentelyn sekä varusmiespalveluksesta aiheutuvan erityisen esteen. Hakemukseen on liitettävä todistus esteestä, esimerkiksi lääkärintodistus, josta sairaus ja työkyvyttömyysaika ilmenevät, todistus ulkomailla opiskelusta tai ulkomailla työskentelystä kokeiden aikana tai todistus siitä, että varusmiehelle ei ole myönnetty lomaa tutkintoon osallistumista varten. Opiskelu tai työskentely kotimaassa tai pelkkä varusmiespalvelus ei riitä perusteeksi ilmoittautumisen mitätöintiin. Ilmoittautuminen äidinkielen kokeeseen voidaan mitätöidä, jos kokelas on lautakunnan hyväksymän syyn perusteella estynyt osallistumasta saman tutkintokerran toiseen tai molempiin kokeisiin. (Vrt. 1.9 Muutoksenhaku ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.)

Koetta, johon ilmoittautuminen on mitätöity, ei lasketa kyseisen aineen kokeen suorituskerraksi. Jos ilmoittautuminen mitätöidään eikä kokelas ole osittainkaan osallistunut kokeeseen, kokeesta ei peritä koe-kohtaista maksua tai peritty maksu palautetaan lautakunnan määräämässä ajassa tehdystä hakemuksesta. (L 672/2005, 5 §) (Vrt. 2.2.1 Koekohtaisten maksujen palauttaminen.)

Ilmoittautumisen mitätöinti ei pidennä tutkinnon suorittamiselle säädettyä aikaa.

1.4 KOETARVIKKEET

1.4.1 Kokelaan tietokone ja lisälaitteet

Kokelaan velvollisuus on huolehtia, että hänellä on kokeessa mukanaan kokelaan tietokonetta koskevan ohjeen (ks. liite 2) mukainen tietokone, virtajohto ja kuulokkeet. Kokelaan tulee osata käynnistää tietokoneensa lautakunnan toimittamalta USB-muistilta. Lukion on järjestettävä kokelaille riittävästi harjoittelumahdollisuuksia tietokoneen käynnistämiseen. Halutessaan kokelas voi käyttää tietokoneessaan lisälaitteita: näppäimistöä, langallista hiirtä tai muuta vastaavaa osoitintyökalua. Tietokoneiden verkko-liikenne saattaa vaatia USB-liitäntäisiä lisälaitteita, kuten Ethernet- tai WLAN-adapttereita. Tarvittavien laitteiden liittäminen saattaa vaatia USB-toistimen (USB-hubin) käyttöä. Lisälaitteet eivät saa sisältää kokelaan koesuoritusta edistäviä aineistoja tai toimintoja (esim. oikoluku). Langattomien lisälaitteiden käyttö on kokonaan kielletty. Myös lisälaitteet, joissa on mahdollisuus langattomaan käyttöön (esim. Bluetooth-laitteet), on kielletty.

Tietokoneet ja lisälaitteet eivät saa häiritä muita kokelaita. Kokeen valvojilla on oikeus estää häiritsevien laitteiden käyttö. Lukion rehtori voi tarvittaessa vaatia, että lisälaitteet tarkistetaan etukäteen. Rehtori voi tarvittaessa määrätä kokelaan käyttämään lukion tietokonetta oman tietokoneensa sijasta.

1.4.2 Muut koetarvikkeet ja apuvälineet

Kokelas voi käyttää konseptipaperia (A3 taitettuna tai niiden puolikkaita) vastauksen luonnosteluun. Lukio antaa paperit valmiina kokelaille. Luonnospapereissa tulee olla lukion nimi ja numero painettuna tai leimattuna sekä kokelaan nimikirjoitus ja nimen selvennös (täydellinen nimi).

Kokelas voi halutessaan tuoda koetilaan muistiinpanojen ja luonnosten tekemistä varten tavanomaisia välineitä, kuten kyniä, viivoittimia, harppeja jne. Kokelas ei saa itse tuoda mukanaan koetilaan mitään papereita, nenäliinoja tai eväskääreitä.

Kokeisiin ei saa tuoda muita kuin lautakunnan hyväksymiä apuvälineitä. Kokeissa sallitut apuvälineet, kuten sanakirjat, on määritelty näissä määräyksissä, koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista koskevilla määräyksillä ja lautakunnan antamissa koekohtaisilla määräyksillä. Lautakunta voi tutkintokertakohtaisesti erikseen antaa tarkempia ohjeita kokeissa sallituista tai kielletyistä välineistä ja varusteista.

1.5 KOESUORITUKSET JA ARVOSTELU

1.5.1 Koesuoritukset ja suoritusten luonnokset

Kunkin kokeen koekohtaisissa määräyksissä, kokeen alussa ja koetehtävien yhteydessä annetaan tarkemmat ohjeet siitä, miten koetehtäviin vastataan.

Kokelaan on kirjoitettava vastaus koetehtävässä osoitettuun tilaan. Kokelas voi luonnostella samanlaisesti vastauksia useampaan koetehtävään. Ennen kokeen päättämistä kokelas valitsee koetehtävien vastauksista ne, jotka hän haluaa jättää arvosteltavaksi. Mikäli kokelas ei halua, että hänen vastauksensa arvostellaan, hänen on koetilaisuudessa poistettava kaikki sisältö kyseisen tehtävän vastauskentistä. Koetilaisuuden jälkeen suoritusta ei voi mitätöidä, vaan se lähetetään Ylioppilastutkintolautakuntaan arvosteltavaksi.

Kaikki kokelaan kokeessa käyttämät paperit tulkitaan luonnoksiksi. Luonnoksia ei normaalisti oteta arvostelussa huomioon.

1.5.2 Koesuoritukset ja tekijänoikeus

Syksyn 2019 tutkinnon ja sitä uudemmat koesuoritukset ovat kokelaan ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajan nähtävillä lautakunnan erikseen ilmoittamassa verkkopalvelussa. Kokelas voi tulostaa tai tallentaa koesuorituksen kyseisestä palvelusta ja luovuttaa sen eteenpäin julkaistavaksi tai muuta käyttöä varten. (ks. myös 1.5.9 Arvostelua koskevien tietojen antaminen.)

Lautakunta voi hakemuksesta luovuttaa koesuorituksia tieteelliseen tutkimukseen käytettäväksi. Tällöin lautakunta edellyttää, että tutkimuksen tekijä ei ilmaise tietoja, joiden perusteella kokelaiden, lukion opettajien tai lautakunnan sensoreiden henkilöllisyys voisi paljastua. Julkaistuista tutkimusraporteista pyydetään yksi kappale lautakunnan arkistoon tai sähköinen versio tai linkki julkaistavaksi lautakunnan verkkosivuilla.

1.5.3 Alustava arvostelu

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja (L 502/2019, 18 §). Opettajan on merkittävä suorituksiin virheelliset kohdat. Kunkin kokeen koekohtaisissa määräyksissä on tarkemmat ohjeet arvostelun suorittamisesta.

Opettaja ilmoittaa arvostelunsa tulokset kokelaille. Reaaliaineen kokeesta ja matematiikan kokeesta opettaja ilmoittaa kustakin tehtävästä antamansa pistemäärän, jotta kokelaat voivat tarkistaa, ettei mikään vastaus ole jäänyt huomaamatta. Alustavan arvostelun tuloksia annettaessa on syytä korostaa, että annetut pistemäärät ovat suuntaa antavia, eivät lopullisia.

Alustavan arvostelun tuloksista ilmoitettaessa ei koesuorituksia kuitenkaan saa näyttää kokelaille.

Kokelaan koesuoritukset ovat salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja (L 621/1999 24 §, 1 mom. kohta 30). Koesuorituksia on käsiteltävä lukiossa siten, etteivät ne millään tavoin voi vahingoittaa tai joutua muiden kuin asianomaisen opettajan ja rehtorin käsiin.

Koesuorituksia ei saa kopioida tai tulostaa arvostelupalvelusta. Kielto ei koske arvostellun koesuorituksen tulostamista kokelaalle tulosten julkaisemisen jälkeen. Muu kuin asianomainen opettaja tai rehtori ei saa nähdä koesuorituksia. Opettaja saa katsella ja arvostella vain niiden kokeiden suorituksia, jotka rehtori on määrännyt hänelle arvosteltavaksi. Arvostelupalvelun käyttöoikeuksia ei saa antaa henkilöille, joilla ei ole oikeutta arvostella ko. oppilaitoksen koesuorituksia. (Vrt. 2.3.9 Esteellisyys ja koejärjestelmän käyttöoikeudet.)

Lukion on toimitettava koesuoritukset alustavasti arvosteltuina lautakunnalle viikon kuluessa kunkin kokeen suorittamisesta, ellei lautakunta ole antanut muita ohjeita aikataulusta. Lautakunta ilmoittaa äidinkielen kokeen alustavan arvostelun aikataulun erikseen jokaiselle tutkintokerralle. Jos yksittäisellä opettajalla on reaaliaineessa alustavasti arvosteltavana vähintään 21 kokelaan suoritus, ne on toimitettava lautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa kokeen suorittamisesta. Jos yksittäisellä opettajalla on muussa kuin reaaliaineessa alustavasti arvosteltavana vähintään 41 kokelaan suoritus, ne on toimitettava lautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa kokeen suorittamisesta. Jos yksittäisellä opettajalla on alustavasti arvosteltavana kahden tai useamman aineen suorituksia, lasketaan aineiden koesuoritusten lukumäärät yhteen. Poikkeustilanteissa rehtori voi neuvotella lautakunnan kanssa poikkeavasta aikataulusta.

Jos koulutuksen järjestäjä ei pysty osoittamaan kyseisen oppiaineen opettajaa, joka voisi arvostella suorituksen, alustava arvostelu tehdään Ylioppilastutkintolautakunnassa (L 502/2019, 18 §). Alustava arvostelu tehdään tällaisessa tapauksessa siten, että vähintään kaksi sensoria arvostelee suorituksen lopullisen arvostelun yhteydessä.

Opettajat, opettajajärjestöt ja muut tahot voivat lähettää Ylioppilastutkintolautakunnalle huomioita kokeesta tai arvostelukriteereitä koskevia ehdotuksia.

1.5.4 Lopullinen arvostelu

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee lopullisesti Ylioppilastutkintolautakunta (L 502/2019, 18 §). Lautakunnan sensorit arvostelevat kaikki suorituskohteet ja antavat niistä pistemäärän kussakin ainejaoksessa.

yhteisesti päätettyjen arvostelukriteerien mukaisesti. Arvosanojen pisterajat lautakunta päättää kullakin tutkintokerralla erikseen sitten, kun arvostelutyö on saatu päätökseen.

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään (L 502/2019, 22 §). (Ks. myös 1.5.11 Oikaisuvaatimus.)

1.5.5 Koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottaminen arvostelussa

Lautakunta on antanut erilliset määräykset koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa.

Jos kokelaan koesuoritusta on heikentänyt sairaus, vamma tai muu niihin rinnastettava erityisen painava peruste, eikä erityisjärjestelyjen voida katsoa olevan riittäviä turvaamaan kokelaan edellytykset suorittaa koe yhtäläisesti muihin kokelaisiin nähden, voi Ylioppilastutkintolautakunta ottaa tämän arvostelussa huomioon (L 502/2019 18 § 3 mom.). Sairaus tai vamma, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeus tai erityisen vaikea elämäntilanne voidaan ottaa arvostelussa huomioon vain, jos kokelas on saamassa kokeesta hylätyn arvosanan.

Jos kokelaan suoritukseen on vaikuttanut haitallisesti suorituskykyä tilapäisesti heikentävä sairaus tai muu vastaava seikka, lukion tulee lähettää lautakunnalle kokelaan tai hänen huoltajansa jättämä lääkärintodistus sairaudesta tai muu asiaa selvittävä puoltolause. Lääkärintodistukset ja muut arkaluonteisia tietoja sisältävät asiakirjat tulee lähettää sähköisen asioinnin kautta, salatulla sähköpostilla tai kirjattuna kirjeenä. Lähettämiseen tulee olla kokelaan suostumus.

Jos kokelas on koesuoritusta tilapäisesti heikentävän syyn takia lähettänyt lautakuntaan lääkärintodistuksen tai muun puoltolauseen ja osallistuu tutkintoon myöhemmin kokeiden uusijana tai tutkinnon täydentäjänä, on todistus tai puoltolause lähetettävä lautakunnalle joka tutkintokertaa varten erikseen, mikäli se halutaan otettavan huomioon. Lukilausunnot tai muut puoltolauseet lähetetään puolestaan lautakunnalle vain kerran. Ne otetaan huomioon myös, kun kokelas osallistuu tutkintoon myöhemmin kokeiden uusijana tai tutkinnon täydentäjänä.

Lautakunnan sensoreilla ei ole oikeutta ottaa koesuoritusta arvostellessaan huomioon koesuoritusta heikentävää syytä koskevia asiakirjoja ja selvityksiä.

1.5.6 Ilmoitus kokelaista, jotka eivät saa opintojaan valmiiksi

Rehtorin tulee ilmoittaa kullakin tutkintokerralla Ylioppilastutkintolautakunnalle lautakunnan määräämään ajankohtaan mennessä, ketkä niistä kokelaista, jotka ovat suorittaneet neljä pakollista ylioppilastutkinnon koetta, eivät ole kyseiseen ajankohtaan mennessä saaneet valmiiksi ylioppilastutkinnon edellyttämiä opintoja (ks. 1.1 Tutkinnon rakenne ja kokeet). Jos rehtori ei ole määrääkaan mennessä lähettänyt kokelaasta kyseistä ilmoitusta, lautakunta olettaa, että kokelas on saanut opintonsa valmiiksi määrääkaan mennessä ja täyttää ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytykset. Kevään tutkinnon osalta yllä mainittu ajankohta on viimeistään 5. toukokuuta ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 4. marraskuuta. Ilmoitus tehdään lautakunnan sähköisessä asiointissa.

1.5.7 Ilmoitus kokelaan oikeudesta ylioppilastutkintotodistuksen saamiseen

Rehtorin tulee ilmoittaa lautakunnalle, kun kokelas, josta on tehty kohdassa 1.5.6 tarkoitettu ilmoitus kokelaasta, joka ei saa opintojaan valmiiksi, on saavuttanut oikeuden lukion päättötodistukseen tai todistukseen ammatillisesta tutkinnosta tai muusta ylioppilastutkintolaissa tarkoitettusta tutkinnosta. Ilmoitus tehdään lautakunnan sähköisessä asiointissa. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi päättötodistukseen merkittävä valmistumispäivämäärä.

Todistukset päivätään seuraavalle lautakunnan ilmoittamalle todistuksenantopäivämäärälle päättötodistukseen merkityn valmistumispäivän mukaisesti. Päättötodistuksen tulee olla päivätty viimeistään ylioppilastutkintotodistuksen antopäivämäärälle. Jotta todistus voidaan päivätä kyseiselle päivälle, on ilmoitus kokelaan oikeudesta ylioppilastutkintotodistuksen saamiseen tehtävä viimeistään lautakunnan ilmoittamana ajankohtana (ks. oheinen taulukko). Jos kokelas on osallistunut meneillään olevaan tutkintokertaan, kyseiset suoritukset voidaan kirjata aikaisintaan tutkintokerran varsinaiselle todistuksenantopäivämäärälle päivättyyn todistukseen.

Todistuksenantopäivä	Ilmoitus tehtävä viimeistään	
19.1.	12.1.	
18.2.	11.2.	
5.3.	26.2.	
23.4.	16.4.	
Viikon 22 lauantai	5.5.	kevään varsinainen todistuksenantopäivä
Viikon 24 keskiviikko	Viikon 23 torstai	
5.9.	29.8.	
15.10.	8.10.	
5.12.	4.11.	syksyn varsinainen todistuksenantopäivä
21.12.	15.12.	

Jos taulukossa oleva viimeinen päivä ilmoituksen tekemiseen osuu pyhäpäivälle tai arklauantaille, ilmoituksen voi tehdä seuraavana arkipäivänä. Todistuksenantopäivät pysyvät silti samoina. Jos todistuksenantopäivä osuu pyhäpäivälle tai arklauantaille, todistuksenantopäivä siirtyy edelliseen arkipäivään, poikkeuksena viikon 22 lauantai.

Todistukset lähetetään lukiolle. Lukioiden on varauduttava siihen, että todistukset saapuvat vasta todistuksenantopäivän jälkeen. Kevään ja syksyn varsinaisten todistuksenantopäivien todistukset lähetetään lukiolle ennen todistuksenantopäivää (ks. luku 1.6.1). Lukio toimittaa todistuksen kokelaalle.

1.5.8 Kompensaatio

Ylioppilastutkinto tulee suoritetuksi pakollisessa kokeessa annetun hylätyn arvosanan estämättä, jos kokelaan suorittamien muiden kokeiden arvosanat osoittavat lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaisia tietoja ja taitoja sekä riittävää kypsyä, eikä kokelas ole kirjallisesti kieltänyt hylätyn arvosanan merkitsemistä todistukseen (L 502/2019, 12 §). Menettelyä kutsutaan kompensaatioksi.

Ellei kokelas halua kompensatiota suoritettavan, hänen on annettava asiasta kirjallinen ilmoitus lukiolle, joka toimittaa sen edelleen lautakunnalle. Ilmoituksen on oltava lautakunnassa kevään tutkinnossa viimeistään 5. toukokuuta ja syksyn tutkinnossa viimeistään 4. marraskuuta.

Jos koe on hylätty, koska kokeeseen ilmoittautunut kokelas ei saapunut koetilaisuuteen tai ei jättänyt koesuoritusta arvosteltavaksi, tai koe on hylätty vilpillisen menettelyn tai koetilaisuuden järjestyksen rikkomisen seurauksena, koetta ei voi kompensoida.

Lautakunta noudattaa kompensaatiossa seuraavia perusteita. Hylätyt suoritukset on eri oppiaineissa tason mukaan jaettu neljään luokkaan, joista käytetään merkintöjä i+, i, i- ja i=. Kokelaan kustakin hyväksytystä kokeesta saamista arvosanasta annetaan kompensatiopisteitä seuraavasti: laudatur 7, eximia cum laude approbatur 6, magna cum laude approbatur 5, cum laude approbatur 4, lubenter approbatur 3 ja approbatur 2. Kokelaan saamat kompensatiopisteet lasketaan yhteen, jolloin 12 kompensatiopistettä kompensoi hylätyn arvosanan, jos se on i+, 14 i:n, 16 i-:n ja 18 i=:n.

1.5.9 Arvostelua koskevien tietojen antaminen

Lautakunta toimittaa tutkintotulokset heti niiden valmistuttua kaikille lukioille yhtä aikaa. Tulokset saadaan ilmoittaa kokelaille heti, kun ne ovat saapuneet lukioon. Samaan aikaan tulokset ja kokelaan arvostellut koesuoritukset annetaan kokelaalle ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalle nähtäväksi myös lautakunnan ilmoittamassa, erillisessä verkkopalvelussa.

Kevään tutkinnon tulokset lähetetään viimeistään 25. toukokuuta, syksyn tutkinnon tulokset viimeistään 23. marraskuuta.

Jos rehtori epäilee jonkin tuloksen olevan virheellinen, hänen tulee ottaa mahdollisimman pian yhteyttä lautakunnan kansliaan asian tarkistamiseksi.

Tulosten julkaisemisen yhteydessä lautakunta julkaisee myös lopulliset hyvän vastauksen piirteet, joista ilmenevät perusteet, joiden mukaan arvostelu on suoritettu. Tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksestaan saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä. Koesuorituksessa mahdollisesti olevat opettajien ja sensoreiden merkinnät tai niiden puuttuminen katsotaan muistiinpanoluonteisiksi, eivätkä ne näin ollen suoraan kerro arvosteluperusteiden soveltamisesta koesuoritukseen.

Kokelas ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja eivät voi saada tietoa sensorin henkilöllisyydestä ennen kuin tutkinnon arvostelu on lopullinen (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 11 §). Kevään tutkinnon arvostelu on lopullinen 20. kesäkuuta alkaen ja syksyn tutkinnon arvostelu 20. joulukuuta alkaen niiden kokelaiden osalta, jotka eivät ole vaatineet oikaisua arvosteluun. Jos kokelas on vaatinut oikaisua arvosteluun, hän voi saada tiedon sensorin henkilöllisyydestä vasta saatuaan oikaisuvaatimusta koskevan päätöksen. Lautakunnan kanslia ei anna sensorin yhteystietoja koesuoritusten arvostelua koskevia tiedusteluja varten.

Asiakirjat, joista ilmenee Ylioppilastutkintolautakunnan määräämien arvostelijoiden arvostelutehtäviä koskeva koulukohtainen työnjako, ovat salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja, kunnes on kulunut vuosi kyseisestä tutkintokerrasta (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 24 §, 1 mom. kohta 30). Lautakunta ei luovuta tietoa sensorin henkilöllisyydestä ennen kuin tutkintokerran arvostelun päättymisestä on kulunut vuosi.

1.5.10 Tarkistuspyynnöt

Jos jokin lautakunnan ilmoittama tutkintotulos vaikuttaa virheelliseltä, rehtori tai asianomaisen aineen opettaja voi esittää tarkistuspyynnön lautakunnalle joko puhelimitse tai kirjallisesti. Tarkistuspyyntö on syytä tehdä heti, kun virheellinen tulos on havaittu. Todetut tekniset virheet ja muut sellaiset virheellisyydet, jotka eivät edellytä kohdassa 1.5.11 tarkoitettua oikaisuvaatimusta, lautakunta korjaa välittömästi.

Se, että suorituksen pistemäärä on lähellä ylemmän arvosanan rajaa, ei riitä perusteeksi arvostelun muuttamiseen.

Tarkistuspyynnöstä on kysymys myös silloin, jos kokelas vasta tutkintotuloksen tiedoksi saatuaan toimittaa rehtorille lääkärintodistuksen, lukilausunnon tai muun puoltolauseen, jonka hän haluaa otettavan arvostelussa huomioon.

Lautakunta käsittelee määräajan jälkeen toimitetut lääkärintodistukset ja puoltolauseet vain poikkeustapauksissa.

1.5.11 Oikaisuvaatimus

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia lautakunnalta oikaisua (L 502/2019, 22 §). Oikaisuvaatimuksen voi tehdä kokelas tai alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja (Hallintolaki 434/2003, 14 § 3 mom., 49 b § 2 mom.). Tarvittaessa myös asiamies, joka on valtakirjalla oikeutettu edustamaan kokelasta asiassa, voi tehdä oikaisuvaatimuksen. Valtakirja tai sen jäljennös on tällöin liitettävä oikaisuvaatimukseen (L 434/2003, 12 §).

Oikaisuvaatimus on toimitettava lautakuntaan 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin kokeeseen osallistuneella kokelaalla ja myös alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalla on ollut tilaisuus saada tieto arvostelun tuloksesta ja arvosteluperusteiden soveltamisesta kyseisen kokelaan koesuoritukseen henkilökohtaisesti tietoonsa (L 502/2019, 22 §). Jos oikaisuvaatimusta ei ole tehty määräajassa, oikaisuvaatimus jätetään tutkimatta.

Kokelaalla ja myös alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalla on tilaisuus tutustua koesuoritukseen ja arvosteluperusteisiin lautakunnan ilmoittaman verkkopalvelun kautta alkaen lautakunnan ennalta ilmoittamasta ajankohdasta (Ks. 1.5.9 Tulokset ja arvostelua koskevien tietojen antaminen).

Oikaisuvaatimuksesta tulee ilmetä, mitä koetta ja kokeen osaa vaatimus koskee ja millä tavalla kyseistä kohtaa koskeva arvostelupäätös tulisi oikaista sekä perusteet, joilla oikaisua vaaditaan (L 434/2003, 49 d §). Oikaisuvaatimuksessa tulee lisäksi olla kokelaan nimi, lukio, jossa hän on kokeen suorittanut, kokelaan yhteystiedot ja pankkiyhteys, josta ilmenevät tilinumero ja tilin haltijan nimi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vahvistaa maksun, joka peritään oikaisuvaatimuksen käsittelystä. Lautakunta palauttaa maksun sen suorittajalle, jos oikaisuvaatimus johtaa arvosanan tai pelkän pistemäärän korottamiseen.

Oikaisuvaatimus tehdään ensisijaisesti lautakunnan asiointipalvelun kautta, jossa maksu voidaan maksaa lähettämisen yhteydessä. Oikaisuvaatimus voidaan toimittaa lautakunnalle myös salatulla sähköpostilla tai kirjattuna kirjeenä tai vastaavalla, turvallisella tavalla. Jos oikaisuvaatimus toimitetaan muulla tavalla kuin lautakunnan asiointipalvelun kautta, tulee hakemukseen liittää kuitti maksetusta maksusta. Maksun tulee olla maksettu ennen kuin oikaisuvaatimuksen toimittamisaika on umpeutunut.

Ylioppilastutkintolautakunta määrää oikaisuvaatimuksen käsittelijöiksi vähintään kaksi arvostelijaa, jotka eivät ole aikaisemmin arvostelleet kohteena olevaa koesuoritusta (L 502/2019, 22 §). Arvostelijat tarkistavat, onko lautakunnan alkuperäinen arvostelu suoritettu asianomaisen aineen arvosteluperusteiden mukaisesti. Jos arvostelussa ei ole tapahtunut virhettä, arvostelua ei muuteta. Jos virhe on tapahtunut, se korjataan. Oikaisumenettely ei johda alkuperäistä arvosanaa heikompaan arvosanaan eikä alempaan kokonaispistemäärään.

Oikaisumenettelyn tulos ilmoitetaan kokelaalle ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalle tai oikaisuvaatimuksen tekijälle, jos oikaisuvaatimuksen on tehnyt joku muu henkilö kuin kokelas tai alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja (L 434/2003, 56 §, A 612/2019, 8 §). Tulos annetaan tiedoksi myös lukion rehtorille (612/2019, 8 §).

Kokelaalle annetaan ylioppilastutkintotodistus tai todistus hyväksytyjen kokeiden suorittamisesta sen estämättä, että hänen suoritukseensa on vaadittu oikaisua (A 612/2019, 8 §). Jos arvosana oikaisumenettelyn tuloksena muuttuu, tilalle annetaan maksutta uusi todistus. Kokelas vastaa itse vanhan todistuksen asianmukaisesta hävittämisestä.

Oikaisumenettelyssä tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (L 502/2019, 23 §).

1.5.12 Koesuorituksen näyttäminen ja kopion antaminen kokelaalle

Kokelaan koesuoritukset ovat salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, 24 § 1 mom. kohta 30). Asianosaisella eli kokeen suorittaneella kokelaalla on oikeus saada tieto omasta koesuorituksestaan (L 621/1999, 11 § 1 mom.).

Kokelas ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltaja saa nähtäväksi kokelaan meneillään olevan tutkintokerran arvostellut koesuoritukset lautakunnan ilmoittamassa, erillisessä verkkopalvelussa, kun tulokset on lähetetty lukioon.

Vanhemmasta koesuorituksesta annetaan tieto kokelaalle antamalla suoritus nähtäväksi edellä mainitussa verkkopalvelussa, Ylioppilastutkintolautakunnan kansliassa tai antamalla siitä tuloste. Koesuorituksen näyttö kansliassa tai koesuorituksen tuloste tilataan etukäteen. Koesuoritustuloste on maksullinen, ja se lähetetään kokelaalle postitse. Paperisten koesuoritusten säilytysaika on päättynyt eikä niistä voi enää tilata kopiota. Digitaalisten koesuoritusten tilausaika ei ole rajoitettu.

Kokelas voi saada kevään tutkinnon suorituksen nähtäväkseen Ylioppilastutkintolautakunnan kansliassa tai tulosteen siitä aikaisintaan 20. kesäkuuta ja syksyn tutkinnon suorituksen aikaisintaan 20. joulukuuta.

Kaikki digitaalisen ylioppilastutkinnon koesuoritukset, arvostelumerkinnot, kokelaiden saamat arvosanat ja pistemäärät säilytetään pysyvästi sähköisessä muodossa osana ylioppilastutkintorekisteriä (Arkistolaki 831/1994, 8 §, Arkistolaitoksen päätös 11.1.2016).

1.6 TODISTUKSET

1.6.1 Ylioppilastutkintotodistus

Ylioppilastutkintotodistus annetaan kokelaalle, joka on ylioppilastutkintolain 12 §:ssä säädetyllä tavalla suorittanut ylioppilastutkinnon (ks. luku 1.1 Pakolliset ja ylimääräiset kokeet). Todistuksen antaminen edellyttää, että tutkintokertoihin ja kokeisiin osallistumisesta säädetyt maksut on suoritettu (L 502/2019, 19 §).

Ylioppilastutkintotodistukseen merkitään arvosanat hyväksytysti suoritetuista kokeista. Jos tutkinto katsotaan suoritetuksi hylätyn arvosanan estämättä, todistukseen merkitään myös hylätty arvosana. Jos kokelas on uusinnut kokeen ennen kuin tutkintotodistus on päivätty, todistukseen merkitään annetuista arvosanoista parempi. Jos parasta suoritusta ei voida arvostelun perusteella todeta, tutkintotodistukseen merkitään viimeiseksi suoritettun kokeen arvosana (A 612/2019, 7 §).

Ylioppilastutkintotodistus päivätään sen tutkintokerran mukaan, jonka loppuun mennessä kokelas on suorittanut ylioppilastutkinnon. Kaikkien tutkintokerran todistusten päiväys on sama. Jos kokelas on jo aikaisemmin suorittanut pakolliset kokeet hyväksytysti tai kompensaaion kautta mutta saa tutkintoon vaadittavat opinnot valmiiksi vasta tutkintokerran todistusten päiväysajankohdan jälkeen, hänen todistuksensa päivätään opintojen valmistumisen jälkeen lautakunnan ilmoittamaan ajankohtaan (ks. luku 1.5.7 Ilmoitus kokelaan oikeudesta ylioppilastutkintotodistuksen saamiseen).

Lautakunta lähettää tutkintokerran mukaan päivättävät todistukset lukioille keväällä hyvissä ajoin ennen koulun päätöspäivää ja syksyllä ennen marraskuun loppua. Kevään todistukset lähetetään niiden kokeelaan opintojen valmistumista koskevien tietojen mukaisesti, jotka rehtori on ilmoittanut lautakuntaan viimeistään 5. toukokuuta. Syksyn todistukset lähetetään niiden tietojen mukaisesti, jotka rehtori on ilmoittanut viimeistään 4. marraskuuta.

Muulle ajankohdalle päivättävät todistukset toimitetaan erikseen lukioille. Rehtori toimittaa todistukset kokelaille. Todistus lähetetään siihen lukioon, jossa kokelas on suorittanut lukio-opintonsa loppuun, vaikka ylioppilastutkinto olisikin suoritettu eri lukiossa.

1.6.2 Ylioppilastutkintolautakunnan antama todistus

Kokelaalle, joka on hyväksytysti suorittanut tutkinnon pakolliset kokeet mutta joka ei saa lukion päättötodistusta tai muuta vastaavaa todistusta, lautakunta antaa todistuksen hyväksytyjen kokeiden suorittamisesta. Tällainen todistus annetaan myös tutkintoa suorittavalle kokelaalle, joka sallitussa ajassa on hyväksytysti suorittanut vain osan kokeista. Lautakunnan antaman todistuksen saa myös erillisen kokeen suorittaja sekä ylioppilas, joka tutkintotodistuksen saamisen jälkeen on uusinnut kokeita tai täydentänyt tutkintoaan (A 915/2005, 9 §). Lautakunta toimittaa todistukset lukioon ja rehtori toimittaa todistukset kokelaille.

1.6.3 Todistusten sisältämät tiedot

Todistuksesta ilmenevät suoritettut pakolliset ja ylimääräiset kokeet, kunkin kokeen taso ja kokeesta saatu arvosana. Kokeista annettavat arvosanat ovat laudatur, eximia cum laude approbatur, magna cum laude approbatur, cum laude approbatur, lubenter approbatur, approbatur ja improbatur (A 612/2019, 6 §). Arvosanoista käytetään kirjainlyhenteitä L, E, M, C, B, A ja I. (Ks. myös 1.5.8 Kompensaatio.)

1.6.4 Rekisteriote

Kokelaalle, joka suorittaa ylioppilastutkintoa yhtä useammalla tutkintokerralla, annetaan pyynnöstä ylioppilastutkintorekisterin ote, josta hänen suorituksensa ilmenevät. Otteeseen merkitään kokelaan kullakin tutkintokerralla suorittamat pakolliset ja ylimääräiset kokeet sekä kunkin kokeen arvosana ja pistesumma. Kokelas voi nähdä tiedot suorittamistaan kokeista myös Opetushallituksen ylläpitämää opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta (laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 884/2017, 29 §).

1.6.5 Todistusjäljennökset

Ylioppilastutkintolautakunnalta tilattavalla todistusjäljennöksellä tarkoitetaan kadonneen tai turmeltuun ylioppilastutkintotodistuksen tai muun Ylioppilastutkintolautakunnan antaman todistuksen tilalle annettavaa todistusta. Kyseisen todistusjäljennöksen antaa aina Ylioppilastutkintolautakunta. Todistusjäljennös on maksullinen, ja sen toimittaminen kestää noin kaksi viikkoa. Todistusjäljennöksen voi tilata Ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivujen kautta tai lautakunnan kansliasta.

Ylioppilastutkintolautakunta ei toimita virallisesti oikeaksi todistettuja kopioita ylioppilastodistuksista tai muista todistuksista. Virallisesti oikeaksi todistetun todistuskopion voi saada Digi- ja väestötietoviraston julkiselta notaarilta. Todistuskopio on maksullinen. Lisätietoa virallisesti oikeaksi todistetusta todistuskopiosta saa Digi- ja väestötietovirastosta.

Lukiolla ei ole toimivaltaa antaa virallisesti oikeaksi todistettuja jäljennöksiä ylioppilastutkintotodistuksesta tai muusta Ylioppilastutkintolautakunnan antamasta todistuksesta. Lukion näistä todistuksista mahdollisesti antamat jäljennökset ja kopiot eivät ole virallisesti oikeaksi todistettuja lain tarkoittamassa mielessä.

1.6.6 Käännökset todistuksista

Ylioppilastutkintolautakunnasta voi tilata ylioppilastutkintotodistuksen tai Ylioppilastutkintolautakunnan antaman muun todistuksen ruotsin- tai englanninkielisen käännöksen. Sekä ruotsin- että englanninkielinen käännös on mahdollista saada minä tutkintokertana tahansa annetusta todistuksesta. Käännös on maksullinen, ja sen toimittaminen kestää noin kaksi viikkoa. Tilaus tehdään Ylioppilastutkintolautakunnan verkkosivujen kautta tai lautakunnan kansliasta.

Muun kuin ruotsin- tai englanninkielisen virallisen käännöksen ylioppilastutkintotodistuksesta tai muusta Ylioppilastutkintolautakunnan antamasta todistuksesta antaa auktorisoitu kääntäjä. Palvelut ovat maksullisia. Lisätietoa auktorisoiduista kääntäjistä ja heidän yhteystietonsa saa Opetushallituksesta ja Suomen kääntäjien ja tulkkien liitosta.

Lukiolla ei ole toimivaltaa laatia virallisia käännöksiä ylioppilastutkintotodistuksesta tai muusta Ylioppilastutkintolautakunnan antamasta todistuksesta. Lukion näistä todistuksista mahdollisesti laatimat käännökset eivät ole virallisia käännöksiä lain tarkoittamassa mielessä.

1.7 NIMI- JA ARVOSANATIETOJEN LUOVUTTAMINEN

Sekä lautakunnalla että lukiolla on oikeus antaa ylioppilaiden nimet julkaistaviksi sen jälkeen, kun lautakunta on lähettänyt lukiolle tutkinnon tulostiedot ja tietojen oikeellisuus on varmistettu. Jos lukio on esittänyt lautakunnalle ylioppilaaksi valmistumiseen vaikuttavia tarkistuspyyntöjä tutkintotulosten saapumisen jälkeen, on odotettava, että lautakunta on ne käsitellyt, ennen kuin nimet saadaan julkaista. Oikeus nimien julkaisemiseen perustuu lakiin valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä (884/2017, 15 §).

Jos kokelas ei halua nimeään julkaistavan, hänen tulee pyytää kirjallisesti sekä lukiota että lautakuntaa poistamaan nimensä julkaistavaksi tarkoitetusta nimelistasta. Pyyntö tulee olla kokelaan allekirjoittama. Pyyntö on esitettävä hyvissä ajoin ennen tulosten valmistumista, kevään tutkinnon osalta viimeistään 5.5. ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 4.11.

Lautakunnalla on lupa luovuttaa virkakäyttöön korkeakoulujen ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijavalintaa varten kokelaiden nimitiedot henkilötunnuksineen ja tiedot heidän arvosanoistaan (laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 884/2017, 15 §).

Lukiolla ei ole lupaa julkaista kokelaiden arvosanatietoja ilman heidän suostumustaan. Lukion todistustenjakotilaisuudessa ei ole lupa julkisesti ilmoittaa kokelaan arvosanatietoja, jos hän ei ole antanut siihen lupaa.

1.8 VILPPI JA TUTKINTOJÄRJESTYKSEN RIKKOMINEN

Kokelaan tulee olla ennen tutkintoon osallistumista selvillä siitä, mitä seuraamuksia on vilpillisestä menettelystä, vilpin yrityksestä, tutkintojärjestyksen törkeästä rikkomisesta tai koetilaisuuden häirinnästä teknisten laitteiden avulla tai muulla tavoin.

Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen liittyvät lähinnä yksittäiseen kokelaaseen itseensä. Digitaalisen tutkinnon toimeenpanoon kohdistuvat häiritsemiset voivat puolestaan kohdistua suuremman kokelasjoukkoon. Digitaalisen kokeen koetilaisuuden häirinnän yhteydessä tulee siten sovellettavaksi rikoslaki (39/1889) mahdollisine sakon ja vankeuden uhkineen. Lisäksi tulevat sovellettavaksi vahingonkorvausvelvollisuus ja rikosperusteinen menettämisseuraamus. Digitaalisen kokeen koetilaisuuden häirintä voidaan määritellä rikoslaissa tapauksesta riippuen esimerkiksi datavahingonteoksi, tietoliikenteen häirinnäksi, tietojärjestelmän häirinnäksi, tietomurroksi, vaaran aiheuttamiseksi tietojenkäsittelylle tai viestintäsalaisuuden loukkaukseksi. Kaikista edellä mainitun kaltaisista tahallisista digitaalisen kokeen koetilaisuuden häiritsemisepäilyistä on tehtävä rikosilmoitus poliisille.

Jos kokelas häiritsee koetilaisuutta tai muuten rikkoo järjestystä koetilaisuudessa, eikä rehtorin tai opettajan kehotuksesta huolimatta lopeta menettelyä, hänen koesuorituksensa katsotaan hylätyksi. Jos menettely on toistuvaa tai aiheuttaa merkittävää haittaa muiden kokelaiden koesuorituksille, kokelaan kaikki tutkintokerran koesuoritukset katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin. (L 502/2019 15 §)

Koetilaisuutta häiritsevä kokelas voidaan määrätä poistumaan tilaisuudesta. Jos kokelas ei noudata poistumismääräystä, rehtori tai opettaja voi poistaa kokelaan siten kuin lukiolain (714/2018) 43 §:ssä säädetään (L 502/2019 15 §).

Jos kokelas syyllistyy kokeessa vilpilliseen menettelyyn tai vilpin yritykseen taikka avustaa siinä, kaikki hänen koesuorituksensa kyseiseltä tutkintokerralta katsotaan hylätyksi ja hän menettää oikeutensa osallistua myöhempiin saman tutkintokerran kokeisiin. Jos menettely on toistuvaa tai muuten erityisen vakavaa ja haitallista, kokelas menettää lisäksi oikeutensa osallistua seuraavan tutkintokerran kokeisiin. (L 502/2019 15 §.)

Rehtori vastaa vilpillistä menettelyä ja järjestyksen rikkomista koskevan asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Lautakunta neuvoo tarvittaessa kysymyksissä, jotka koskevat vilpillisen menettelyn ja järjestyksen rikkomisen selvittämistä. Ennen seuraamuksen määräämistä kokelaalle on ilmoitettava, mistä teosta häntä epäillään ja miten asian käsittely etenee, häntä on kuultava todistajan läsnä ollessa ja asiasta on hankittava muu tarpeellinen selvitys (L 502/2019, 15 §). Rehtorin on syytä kiinnittää riittävästi huomiota epäillyn vilppitapauksen tutkintaan. Kokelaiden ja valvojien kuuleminen tulee järjestää asianmukaisesti todistajan läsnä ollessa. Kuulemistilaisuudesta on pidettävä pöytäkirjaa, jonka kaikki läsnä olevat välittömästi tilaisuuden päättyessä allekirjoittavat.

Päätöksen seuraamuksen määräämisestä tekee lukion rehtori. Päätöksen siitä, että kokelas menettää oikeutensa osallistua meneillään olevaa tutkintokertaa seuraavan tutkintokerran kokeisiin, tekee kuitenkin koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin.

Rehtorin tai monijäsenisen toimielimen päätös seuraamuksen määräämisestä on annettava kirjallisesti tiedoksi kokelaalle, jota se koskee (L 434/2003, 43 §). Päätökseen on liitettävä valitusosoitus. Rehtorin tulee toimittaa päätös viipymättä tiedoksi lautakunnalle. Päätöksen saatua lainvoiman rehtorin tulee ilmoittaa siitä lautakunnalle.

Päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt seuraamuksen tutkintojärjestyksen rikkomisesta tai vilpillisestä menettelystä, haetaan muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Valitus päätöksestä on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisäännästä. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. (L 502/2019, 21 §)

Jos päätös kumotaan, ilmoittautuminen niihin kokeisiin, joihin henkilö on jäänyt rehtorin päätöksen jälkeen osallistumatta, mitätöityy hakemuksetta ja koekohtaiset maksut palautetaan. Hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus voi valituksen hyväksyessään päättää, että kokelas saa aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta. (L 502/2019, 21 §)

Jotta tilaisuus vilppiin olisi tutkinnon kokeissa mahdollisimman vähäinen, tulee rehtorin kiinnittää asiaan vakavaa huomiota suunnitellessaan tutkinnon toimeenpanoa lukiossa. Erityisesti riittävän valvonnan järjestäminen koetilaisuuksiin on tärkeää. Koska sekä todetut että epäillyt vilppitapaukset ovat usein

liittyneet WC-käynteihin, on syytä pitää kokelaille varattuina kahta tai useampaa WC:tä, joihin valvoja vie kokelaat sattumanvaraisesti. Digitaalista koetta suorittavan kokelaan on WC-käynnin aikana käytettävä tietokoneessaan näytönsuojaa tai näytönsäästäjää tai varmistettava muulla tavoin, ettei hänen käyttämänsä tietokoneen näyttöä voi lukea.

Matkapuhelimet ja muut elektroniset laitteet (esimerkiksi älykellot), paitsi lautakunnan sallimat välineet, ovat kiellettyjä. Niiden tuominen koetiloihin on lautakunnan määräysten vastaista. (Vrt. 1.4.1 Kokelaan tietokone ja lisälaitteet ja 1.4.2 Muut koetarvikkeet ja apuvälineet.) Koetilanteessa on sallittua käyttää ainoastaan koetehtävissä annettua aineistoa ja muita koejärjestelmässä valmiina olevia kokelaan käyttöön tarkoitettuja ohjelmistoja ja aineistoja (esim. käyttöohjeet, taulukkoaineistot). Muiden aineistojen käyttö tai käytön yritys katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelas ei saa kokeen aikana olla yhteydessä muihin tahoihin valvoja lukuun ottamatta. Yhteys tai yritys yhteyden ottamiseksi katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelaan koneen näytön näyttäminen toiselle kokelaalle katsotaan myös yritykseksi yhteyden ottamiseen.

Kokelaan koneen käynnistäminen kokeen aikana muuhun kuin lautakunnan määräämään järjestelmään (pois lukien lautakunnan määräämän järjestelmän käynnistämiseen vaadittavat väliaikaiset toimenpiteet) tai yritykset siihen katsotaan vilpilliseksi menettelyksi. Kokelaan koneen muodostama yhteys tai yritys ottaa muodostaa yhteyttä muuhun kuin koetilan verkon kautta koetilan palvelimiin katsotaan myös vilpilliseksi menettelyksi.

Kokeesta poistuminen ennen lautakunnan sallimaa aikaa mahdollistaa koesalaisuuteen kuuluvien tietojen välittämisen ja se katsotaan vilpin yritykseksi.

1.9 MUUTOKSENHAKU YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNNAN PÄÄTÖKSEEN

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia lautakunnalta oikaisua siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään (L 502/2019, 22 §). Oikaisumenettelyssä tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla (L 502/2019, 23 §).

Muuhun Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä (L 502/2019, 23 §).

1.10 ERÄÄT YLIOPPILASTUTKINTOA TASOL- TAAN VASTAAVAT TUTKINNOT

International Baccalaureate -tutkinnon tai Reifeprüfung- tai Deutsche Internationale Abitur -tutkinnon suorittaminen lukiolaissa (714/2018) tarkoitetun koulutuksen päätteeksi sekä Eurooppa-koulujen eurooppalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen tuottavat samat oikeudet kuin suomalaisen ylioppilastutkinnon suorittaminen (L 502/2019, 25 §).

Näiden opetusohjelmien mukaan opiskelleet opiskelijat voivat halutessaan suorittaa edellä mainittujen tutkintojen lisäksi suomalaisen ylioppilastutkinnon tai erillisiä kokeita. IB-tutkinnon suorittaneet voivat ilmoittautua syksyn ylioppilastutkintoon heinäkuun loppuun mennessä saatuaan tiedon IB-tutkinnon tuloksista.

2 YLIOPPILASTUTKINNON TOIMEENPANO LUKIOSSA

Tutkinnon ja kokeiden järjestämisestä oppilaitoksessa vastaa lukiolain (714/2018) 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminnasta vastaava rehtori (L 502/2019, 4 §).

2.1 YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNNALLE ANNETTAVAT TIEDOT

Ylioppilastutkintolautakunnalla on oikeus saada maksutta lukiokoulutuksen järjestäjiltä kokeiden järjestämistä ja arvostelua varten tarpeelliset tiedot (L 672/2005, 16 §).

2.1.1 Kokelaiden ilmoittautumistiedot

Tutkintoa varten rehtori ilmoittaa lautakunnalle kokelaan henkilötiedot, tutkintoa koskevat tiedot ja ne kokeet, joihin kokelas kyseisellä tutkintokerralla osallistuu. Kokelaasta ilmoitetaan sekä henkilötunnus että Opetushallituksen antama oppijanumero, mikäli kokelaalla on sellainen.

Kunkin kokelaan tutkinnon osalta ilmoitetaan, suorittaako kokelas ylioppilastutkintoa, onko hän korottaja tai täydentäjä vai suorittaako hän erillisen kokeen suorittamatta ylioppilastutkintoa. Lisäksi ilmoitetaan, minkä koulutuksen pohjalta kokelas osallistuu ylioppilastutkintoon. Mikäli kokelas aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta, on tästä mainittava kokelaan ilmoittautumistiedoissa.

Kokeita koskevista tiedoista tulee ilmetä kokeen taso sekä se, suorittaako kokelas kokeen pakollisena vai ylimääräisenä. Tietoa siitä, suorittaako kokelas kokeen ensimmäistä kertaa vai uusiiko hän kokeen, ei ilmoiteta. Kokelaalle annetaan yksi kokelasnumero tutkintokertaa kohden.

Ilmoittautumistiedot toimitetaan ensisijaisesti sähköisesti Ylioppilastutkintolautakunnan tutkintopalvelun kautta. Mikäli tiedot toimitetaan paperilla, käytetään lautakunnan laatimaa ilmoittautumislomaketta. Ilmoittautumistietoja käsitellään luottamuksellisesti. Lautakunta antaa lukioille erikseen ohjeet ilmoittautumistietojen sähköisestä toimittamisesta.

Ilmoittautumistiedot toimitetaan lautakunnalle kevään tutkinnon osalta viimeistään 7. joulukuuta ja syksyn tutkinnon osalta viimeistään 20. kesäkuuta.

2.1.2 USB-muistien ja teknisesti poikkeavien koetehtävien tilaus

Lukio tilaa lautakunnan sähköistä tilauslomaketta käyttäen tarvitsemansa määrän USB-muisteja kokelaiden tietokoneita, koetilan palvelimia ja valvojien koneita varten. Lautakunta lähettää USB-muistit

tilauslomakkeissa ilmoitettujen lukumäärien perusteella. Lomakkeella tilataan myös erityisjärjestelyihin oikeutettujen kokelaiden normaaleista koetehtävistä teknisesti poikkeavat koetehtävät. Muita koetehtäviä ei tilata etukäteen.

USB-muistit lähetetään kirjattuina paketteina. Tarkemmasta lähetysaikataulusta tiedotetaan lukioille ennen kutakin tutkintoa.

2.1.3 Koesuoritusta heikentävän syyn perusteella myönnetyt erityisjärjestelyt

Kokelas, joka on sairauden, vamman, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden, vieraskielisyyden taikka muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi estynyt suorittamasta kokeita samalla tavalla kuin muut kokelaat, voi suorittaa kokeen poikkeavasti. Ylioppilastutkintolautakunta päättää järjestelyjen käytöstä kokelaan tai hänen huoltajansa tekemän hakemuksen perusteella. Äkillisessä ja ennakoimattomassa tilanteessa erityisjärjestelyjen käytöstä voi päättää myös rehtori lautakunnan määräysten mukaisesti. (L 502/2019, 9 §.)

Lautakunnalla on erillinen määräys, joka koskee koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa.

Erytisjärjestelyistä tulee olla hyvissä ajoin yhteydessä lautakuntaan.

(Vrt. 1.9 Muutoksenhaku ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen.)

2.1.4 Yhteiset koetilaisuudet

Lukiot voivat järjestää myös yhteisiä koetilaisuuksia. Kukin lukio ilmoittaa kuitenkin vain omat kokelaansa tutkintoon. Lukiot sopivat keskenään koejärjestelyistä ja tarvittavien materiaalien hankkimisesta.

Lautakunta toimittaa ilmoittautumistietojen perusteella kuhunkin lukioon niiden omat tutkintotulokset ja todistukset.

2.2 TUTKINTOMAKSUT

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää tutkintomaksujen ja muiden tutkintoon kuuluvien kiinteiden maksujen suuruuden. Kokelaskohtaiset tutkintomaksut koostuvat perusmaksusta ja kustakin kokeesta perittävästä erillismaksusta. (L 502/2019, 20 §.)

Lukiokoulutuksen järjestäjä perii maksut, jotka on säädetty osallistumisesta ylioppilastutkintoon ja siihen kuuluviin kokeisiin, sekä tilittää maksut Ylioppilastutkintolautakunnalle. Kevään tutkinnon maksut tulee tilittää lautakunnalle viimeistään 5. maaliskuuta ja syksyn tutkinnon maksut viimeistään 5. syyskuuta. Todistuksen antaminen edellyttää, että tutkintokertoihin ja kokeisiin osallistumisesta säädettyt maksut on suoritettu (L 502/2019, 19 §).

2.2.1 Koekohtaisten maksujen palauttaminen

Jos ennen kokeiden alkamista on todettu, että tutkintoon ilmoittautunut kokelas ei täytäkään osallistumiselle asetettuja vaatimuksia, tai jos ilmoittautuminen tutkintoon tai sen kokeeseen on hakemuksesta mitätöity ja kokelas ei ole osittainkaan osallistunut kokeeseen, koekohtaiset tutkintomaksut palautetaan pyynnöstä kokelaalle. Perusmaksu on tällöinkin maksettava.

Pyyntö maksujen palauttamisesta on esitettävä lautakunnalle viimeistään sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana järjestetystä tutkinnosta on kyse.

2.3 KOKEIDEN JÄRJESTÄMINEN

2.3.1 USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen vastaanottaminen

Rehtori avaa opettajan läsnä ollessa USB-muisteja sisältävän postilähetyksen. Avaamisen tulee tapahtua heti lähetyksen saavuttua, ja siitä tehdään merkintä avauspöytäkirjaan. Avauspöytäkirja laaditaan lautakunnan etukäteen toimittamalle lomakkeelle. Jos lähetyksen postituksen aikana, avattaessa tai muulla tavalla vahingoittunut, rehtorin on välittömästi ilmoitettava asiasta lautakuntaan ja tehtävä merkintä avauspöytäkirjaan.

Lautakunta lähettää digitaalisten kokeiden purkukoodien perusosat ja avainlukulistat lukioille postitse erillisenä postilähetyksenä. Myös tämän lähetyksen avaamisesta tehdään merkintä avauspöytäkirjaan. Jos jokin sisäkuorista on auki tai vahingoittunut, rehtorin on välittömästi ilmoitettava asiasta lautakuntaan ja tehtävä merkintä avauspöytäkirjaan. Vahingoittunut kuori on suljettava huolellisesti esimerkiksi teipillä.

Jos lähetykset eivät vastaa lukion tekemää tilausta, rehtorin on välittömästi ilmoitettava asiasta lautakunnalle. Lähetyksessä voi olla USB-muisteja muutama enemmän kuin niitä on tilattu.

Lukio ei lähetä avauspöytäkirjoja lautakuntaan vaan säilyttää ne arkistossaan yhden vuoden ajan mahdollista myöhempää tarvetta varten.

2.3.2 Koetehtävien, USB-muistien, purkukoodien ja avainlukulistojen säilyttäminen

Rehtori lataa koetehtävät ennen koepäivää lautakunnan tutkintopalvelusta USB-muistille.

Koetehtäviä sisältävät USB-muistit, purkukoodit ja avainlukulistat on ehdottomasti säilytettävä kassakaapissa tai -holvissa sekä ennen ensimmäistä koepäivää että koepäivien välissä. Esimerkiksi paloturvakaappi ei ole riittävän turvallinen säilytyspaikka. Vain rehtorilla ja hänen valtuuttamallaan opettajalla saa olla pääsy säilytyspaikkaan. Jos lukiolla ei ole kassakaappia tai -holvia, on koetehtävät ja niitä sisältävät USB-muistit, purkukoodit ja avainlukulistat säilytettävä pankin tai postikonttorin holvissa.

Sekä kokelaiden koneiden USB-muistit että koetilan palvelimen USB-muistit on säilytettävä turvallisessa paikassa.

2.3.3 Koetilat

Koetilaksi varataan riittävän tilava ja häiriötön huone, joka kalustetaan koetta varten hyvissä ajoin. Koetilan kalustuksen ja kokelaiden sijoittelun tulee tukea kokelaan häiriötöntä työskentelyä ja esteetöntä valvontaa. Tilassa mahdollisesti olevat seinäkkeet eivät saa estää valvontaa. Pöydät ja kokeen vaatimat sähkö- ja verkkojohdot tulee sijoittaa siten, että kokelailla on riittävästi tilaa työskennellä toisiaan häiritsemättä. Koetilojen suunnittelussa tulee lisäksi ottaa huomioon ne koetiloista ja kokelaiden sijoittamisesta annetut määräykset, jotka ovat koesuoritusta heikentävän syyn huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa koskevilla määräyksillä ja ohjeilla.

Istumapaikkojen sijoittelun on oltava sellainen, ettei kokelailla ole tilaisuutta nähdä toistensa koevastauksia. Valvovien opettajien paikat on sijoitettava siten, että niiltä on mahdollisimman hyvä näkyvyys valvottavalle alueelle ja että tilassa voi tarvittaessa liikkua häiritsemättä kokelaiden suoritusta.

Ennen tutkintoa rehtori laatii kokelaiden istumajärjestyksen kutakin koetilaisuutta varten erikseen. Istumajärjestys ei saa olla kokelaiden tiedossa ennen koetta.

Kokeen aikana mahdollisesti ilmenevien vikatilanteiden varalle koetilaan on varattava tyhjiä istumapaikkoja 5 % koetilassa olevien kokelaiden määrästä, kuitenkin vähintään 2 paikkaa ja enintään 10 paikkaa. Jos tutkintoverkko toteutetaan langattomasti, on varapaikkoja varattava 10 % tilassa olevien kokelaiden määrästä, kuitenkin vähintään 5 paikkaa ja enintään 30 paikkaa. Vikatilanteita varten varattavat istumapaikat on valittava siten, että ne sijaitsevat eri puolilla tilaa eivätkä esimerkiksi samalla rivillä. Varapaikkojen vähimmäislukumäärä voidaan alittaa siinä tapauksessa, että lukion käytössä on kokeen aikana jatkuvassa päivystysvalmiudessa asiantuntija, joka on erikoistunut ratkaisemaan tietoliikenneongelmia. Vähimmäislukumäärät eivät koske erillisiin koetiloihin sijoitettuja kokelaspaikkoja. Näiden osalta lukiolla on oltava varasuunnitelma tietoliikenneongelmien varalta.

Järjestys voidaan laatia esimerkiksi seuraavasti. Koetilasta laaditaan kartta, johon on numeroitu kukin istumapaikka. Karttaan merkitään lisäksi kokelaiden varapaikat, valvontapaikat ja kulkureitit. Kutakin kokelasta varten tehdään kortti, jossa on kokelaan nimi sekä lukion ja kokelaan numero. Istumapaikat arvotaan kortteja käyttäen, ja kunkin kokelaan istumapaikan numero merkitään muistiin.

Koetilan istumajärjestystä laadittaessa tulee ottaa huomioon erityisjärjestelypäätökset. Muut sairauteen tai vammaan rinnastettavat erityiset tarpeet voidaan ottaa huomioon kokelaiden sijoittelussa.

Jos lukio säilyttää kokelaiden tarkistettuja apuvälineitä, tietokoneita ja niihin liitettäviä lisälaitteita tiloissaan, tulee varmistaa, että tilat ovat lukitut ja muutoinkin turvalliset.

Kokelaan tulee olla mahdollista käyttää kokeen aikana WC:tä valvojan saattamana. WC-tiloja tulee olla useampi kuin yksi. WC-tiloihin ei tutkinnon aikana saa olla ulkopuolisilla pääsyä. Kokelailla tulee olla mahdollisuus myös käsien pesuun.

Kokelaita varten varataan koetilaan tai sen läheisyyteen ylimääräisiä kirjoitusvälineitä, luonnospaperia, paperinenäliinoja, ensiaputarvikkeita ja mahdollisesti lääkkeitä tavallisimpia sairaustapauksia varten.

2.3.4 Koetilaisuus

Rehtori vastaa siitä, että koetilassa on ennen koetilaisuuden alkua koetehtävät sisältävä USB-muisti, purkukoodin perusosan ja avainlukulistat sisältävä kirjekuori sekä purkukoodin täydennysosa. Koetilaisuuksissa pidetään pöytäkirjaa lautakunnan lähettämiä esitetyt koepöytäkirjalomakkeita käytäen. Ennen kunkin kokeen alkua huone tarkastetaan. Pöydille jaetaan kokelaan koneen USB-muistit ja luonnospaperit.

Koetilaisuuden alussa rehtori, kaksi valvojaa ja rehtorin valitsema kokelas toteavat kuoren liittyvän alka-vaan koepäivään ja olevan avaamaton. Tästä tehdään merkintä koepöytäkirjaan. Rehtori avaa kirjekuoren. Purkukoodia ei saa näyttää kokelaalle. Kokeen valvoja tai rehtori lataa koetehtävät sisältävän tiedoston koetilan palvelimelle ja syöttää purkukoodin perusosan ja täydennysosan koetilan palvelimelle.

Tietoa koetehtävistä tai kokeen sisällöstä ei saa levittää koesalin ulkopuolelle ennen klo 12:ta.

Koesaliin ei ole lupa päästää muita henkilöitä kuin kokeeseen ilmoittautuneet kokelaat, rehtori ja valvojat. Esimerkiksi tiedotusvälineiden edustajilla ei ole lupaa päästä koesaliin ennen kokeen alkua tai kokeen aikana. Jos lukio haluaa, että koetilaisuudessa on paikalla teknisiä tukihenkilöitä, heitä koskevat samat määräykset kuin valvoja.

Kokelailta on matkapuhelimien ja muiden elektronisten laitteiden, kuten älykellojen, tuominen koesaliin ehdottomasti kielletty. Valvojen on huolehdittava siitä, että heidän matkapuhelimensa ovat suljettuja tai äänettömiä ja niistä on kytketty WLAN-yhteys pois päältä. Valvoja saa käyttää puhelintaan koetilassa vain tutkinnon järjestämiseen liittyvässä pakottavassa tilanteessa. (Vrt. 1.8 Vilppi ja tutkintojärjestyksen rikkominen.)

Kokelaat käynnistävät tietokoneensa lautakunnan toimittamalta kokelaan koneen USB-muistilta. Kokelaan kone saa koetilanteessa olla yhteydessä ainoastaan koetilan palvelimiin koetilan verkon kautta.

Ennen kokeen alkua valvojat tunnistavat kokelaat, tarkastavat heidän koejärjestelmään syöttämänsä nimen ja henkilötunnuksen sekä varmistavat, että kokelas on valinnut sen kokeen, johon hän on ilmoittautunut.

Kokelaan, joka suorittaa kaksi lyhyeen oppimäärään perustuvaa kielikoetta samana päivänä, tulee suorittaa kokeet peräkkäin. Hän voi koetilaisuuden alussa valita, kummanko kokeen hän suorittaa ensin. Kun kokelas haluaa päättää ensimmäisen kokeen ja siirtyä tekemään toista koetta, hän pyytää valvojan paikalle. Valvoja tunnistaa kokelaan kuten edellä on kuvattu. Kokelas ei voi toisen kokeen aloittamisen jälkeen palata takaisin ensin suorittamaansa kokeeseen.

Ennen kokeen alkua ja koetilanteen ollessa keskeytynyt kokelas ei saa tehdä muistiinpanoja paperille tai tietokoneellaan.

Koetilaisuudessa ei ole lupa kuuluttaa kokelaille mitään koetehtäviä koskevaa, ellei Ylioppilastutkintolautakunta ole pyytänyt näin tekemään. Kokelaille ei saa jakaa mitään lukion laatimia tehtävien suoritamista koskevia ohjeita tai lomakkeita.

Kokelaan on WC-käynnin aikana käytettävä tietokoneessaan näytönsuojaa tai näytönsäästäjää tai varmistettava muulla tavoin, ettei hänen käyttämänsä tietokoneen näyttöä voi lukea. Vilpin estämiseksi valvoja vie kokelaat niihin satunnaisesti siten, että ennalta ei ole pääteltävissä, mitä WC:tä kulloinkin käytetään. Rehtorin tulee muutenkin huolehtia siitä, että WC:ssä käynti ei anna mahdollisuutta viestittää tietoja kokelaalta toiselle.

Kahvitarjoilu voidaan järjestää kokeen aikana sen mukaan, miten kokelaiden kanssa on etukäteen sovittu. Tarjoilussa avustavat ylimääräiset henkilöt merkitään koepöytäkirjaan. Tarjoilun ajaksi tulisi normaali-valvontaa tehostaa. Tupakointitaukoja tms. ei kokeen aikana ole lupa järjestää.

Päätettyään kokeen suorittamisen kokelas irrottaa USB-muistin tietokoneestaan ja toimittaa sen valvojalle. Valvoja varmistaa, että kaikki USB-muistit jäävät koetilaan. Kokelas luovuttaa valvojalle mahdolliset kokeessa käyttämänsä luonnospaperit ehjinä. Valvoja varmistaa, että jokaisessa luonnoksessa on kokelaan nimi. Kun koeaika on päättynyt ja valvoja on ilmoittanut siitä kokelaille, valvoja päättää kokeen koetilan palvelimelta.

Kaikkien kokelaiden poistuttua koetilasta valvoja tallettaa koesuoritukset koetilan palvelimelta erilliselle USB-muistille ja luovuttaa USB-muistin rehtorille tai valvojalle, jonka rehtori on nimennyt vastaamaan koesuoritusten siirtämisestä. Rehtori tai rehtorin tehtävään nimeämä valvoja siirtää kokelaiden koesuoritukset sisältävän tiedoston tutkintopalveluun. Koesuoritukset voidaan siirtää tutkintopalveluun myös ilman erillistä USB-muistia, jos koetilan palvelimen toteutustapa sen sallii (ks. liite 1, luku 4. Koetilan palvelin, varapalvelin ja valvojan kone, ja liite 4, Koepäivän kulku ja järjestelyt). Koesuorituksia sisältävää tiedostoa ei tarvitse säilyttää lukiossa sen jälkeen, kun koesuoritukset on siirretty onnistuneesti tutkintopalveluun. Rehtori voi koepäiväkohtaisesti tai koko tutkinnon ajaksi nimetä yhden tai useamman valvojan vastaamaan koesuoritusten siirtämisestä tutkintopalveluun. Valvojan, joka siirtää koesuoritukset tutkintopalveluun, tulee olla lukion opettaja. Hänellä tulee myös olla tutkintopalvelussa annettuna oikeus osallistua kyseisen tutkintokerran kokeiden alustavaan arvosteluun.

Koetilan palvelimessa ja varapalvelimessa käytettyjä USB-muisteja saa käyttää uudelleen saman tutkintokerran kokeissa. USB-muistia, jota on kerran käytetty koetilan palvelimeksi käynnistämiseen, ei voi käyttää koetilan varapalvelimen käynnistämiseen. Valvojan koneissa käytettyjä USB-muisteja ja kokelaiden koneiden USB-muisteja saa käyttää uudelleen saman tutkintokerran kokeissa. Palvelimissa, valvojan koneissa ja kokelaiden koneissa käytetyt USB-muistit palautetaan lautakuntaan tutkintokerran jälkeen.

Koetilaisuuden kulkuun ja valvojien tehtäviin liittyvät tarkemmat määräykset ja ohjeet löytyvät liitteestä 4 (Valvojan ohje).

2.3.5 Valvojat

Koetilaisuuksia valvovat lukion opettajat. Rehtorin harkinnan mukaan opettajien lisäksi voidaan tarvittaessa käyttää myös lukion entisiä opettajia, johtokunnan jäseniä tai muita sellaisia vastuuntuntoisia henkilöitä, jotka riittävästi tuntevat kouluoloja. Rehtorin velvollisuus on tarkistaa, että valvoja ei ole esteellinen. Valvojien tulee koko valvontavuoronsa ajan keskittyä pelkästään valvontatehtävään. Kokelaiden lisäksi muiden henkilöiden kuin rehtorin ja valvojien ei ole lupa tulla koetilaan. Jos lukio haluaa, että koetilaisuudessa on paikalla teknisiä tukihenkilöitä, heitä koskevat samat määräykset kuin valvojia.

Rehtorin on huolehdittava siitä, että valvojia on koetilaisuudessa tarpeeksi. Riittävä varmuus tulee saavuttaa kaikissa odotettavissa olevissa tilanteissa.

Tällaisia ovat esimerkiksi äkilliset sairaustapaukset, sähkökatkokset, lisävaatteiden noutaminen kylmyyden yllättäessä sekä muut sellaiset tilanteet, joissa valvoja joutuu poistumaan koetilasta. Myös huoneen koko, muoto ja valaistus voivat vaikuttaa tarvittavien valvojien määrään.

Valvojia tulee olla koosalissa suhteessa kokelaiden määrään vähintään seuraavasti:

kokelaita	1	2-25	26-40	41-60	61-80	81-100
valvojia	1	2	2-3	3-4	3-5	4-6

Jos valvojia on vain yksi, tulee rehtorin varmistaa välitön ja toimiva yhteys koosalissa olevan valvojan ja jonkun muun opettajan välillä koko kokeen ajaksi esimerkiksi puhelimen avulla.

Lautakunta ei rajoita nauhoittavan kameravalvonnan käyttöä kokeiden valvonnassa. Päätöksen kameravalvonnasta tekee lukion rehtori.

Valvonnassa tulee keskittyä havaitsemaan erityisesti kokelaiden välistä vuorovaikutusta, luvattomien apuvälineiden käyttöä ja tietokoneiden kokeeseen kuulumatonta käyttöä. Valvojen tehtävänä on reagoida poikkeustilanteisiin valvojan ohjeen (liite 4) mukaisesti. Tarvittaessa lukiosta otetaan välittömästi yhteyttä Ylioppilastutkintolautakunnan kansliaan tarkempien toimintaohjeiden saamiseksi. Rehtori tekee tarvittaessa koetilaisuuden jälkeen lautakunnalle ilmoituksen teknisestä häiriöstä kokeessa, jos häiriö on vaikuttanut yhden tai useamman kokelaan koesuoritukseen.

Valvonnan tavoitteen toteutumiseksi jokaisen kokelaan näytön on oltava jatkuvasti yhden tai useamman valvojan nähtävillä. Tarvittaessa valvonta voi perustua valvojan liikkumiseen kuitenkin siten, ettei kokelas voi tietää, milloin häntä tarkkaillaan. Valvojan liikkuminen ei saa tarpeettomasti häiritä kokelaan koesuoritusta.

Valvojan ei ole lupa tarkastella kokelaan suorituksia eikä puhutella häntä, ellei kokelas itse ole viittamalla ilmaissut, että hänellä on kysyttävää, tai ellei lautakunta ohjeista valvojaa tekemään näin.

Vilpin estämiseksi valvoja voi määrätä kokelasta pienentämään vastauksia sisältävien ikkunoiden kirjasinkokoa, kuvia tai muita merkintöjä. Kirjasinkoko ei kuitenkaan saa olla niin pieni, että kokeen suorittaminen ei ole kohtuudella mahdollista. Jos kokelas ei kehotuksesta huolimatta pienennä kirjasinkokoa tai muita merkintöjä tai jos hän valvojan kehotuksen jälkeen uudestaan saman kokeen aikana suurentaa kirjasinkokoa tai muita merkintöjä, tilanne voidaan katsoa vilpin yritykseksi.

Valvojat tai muut koetilassa olevat henkilöt eivät saa kokeen aikana neuvoa kokelasta tietokoneen, varatietokoneen tai koejärjestelmän käytössä. Poikkeuksen muodostavat valvojan ohjeessa (liite 4) mainitut tilanteet. Lautakunta voi myös muissa tilanteissa tarvittaessa ohjeistaa valvojia opastamaan kokelaita.

Koetilaisuuden kulkuun ja valvojen tehtäviin liittyvät tarkemmat määräykset ja ohjeet löytyvät liitteestä 4 (Valvojan ohje).

2.3.6 Koeaika

Koetilaisuudet on aloitettava kaikissa lukioissa ennen klo 9:ää luvussa 2.3.4 kuvatulla tavalla. Itse kokeen tekemisen saa aloittaa aikaisintaan klo 9.00.

Koe on suoritettava kuuden tunnin kuluessa siitä, kun rehtori tai kokeen valvoja on ilmoittanut kokeen alkavan ja valvoja aloittaa kokeen koetilan palvelimelta. Kuitenkin silloin, kun kokelas suorittaa kaksi lyhyeen oppimäärään perustuvaa kielikoetta samana päivänä, hänellä on niiden suorittamiseen aikaa yhteensä kahdeksan tuntia. Erityisjärjestelyinä kokelas voi saada kaksi tuntia lisäaikaa.

Kokelas ei saa poistua koetilaisuudesta ennen klo 12:ta. Jos kokelas kiellosta huolimatta poistuu koetilaisuudesta ennen klo 12:ta, lukion on välittömästi ilmoitettava siitä lautakunnalle. Myös silloin, jos kokelas äkillisesti sairastuu koetilaisuudessa, on lautakuntaan ilmoitettava asiasta. Sairaustapauksessa lukion on huolehdittava kokelaan valvonnasta klo 12:een asti.

Jos kokelas myöhästyy kokeesta mutta saapuu paikalle ennen klo 10:tä, hänen voidaan sallia osallistua kokeeseen. Koepöytäkirjaan merkitään aika, jolloin hän on aloittanut kokeen suorittamisen, sekä myöhästymisen syy. Jos myöhästynyt kokelas saapuu paikalle vasta klo 10:n jälkeen, on rehtorin syytä neuvotella kokeeseen osallistumisesta puhelimitse lautakunnan kanslian kanssa.

Myöhästyneen kokelaan koe päättyy samaan aikaan kuin muidenkin kokelaiden. Jos myöhästymisen syy on kuitenkin ollut kokelaasta täysin riippumaton, voi rehtori neuvotella koeajan jatkamisesta lautakunnan kanslian kanssa.

Jos kokeen suorittaminen keskeytyy kokelaasta riippumattoman teknisen syyn vuoksi, hyvitetään menetetty koeaika kokelaalle. Menetetyksi koeajaksi lasketaan aika siitä, kun valvoja on todennut ongelmatilanteen aina siihen saakka kun kokelas pääsee jatkamaan koetta (ks. liite 4). Keskeytyksen aikana kokelas ei saa tehdä muistiinpanoja tai muulla tavalla jatkaa kokeen suorittamista.

Lautakunta voi antaa vakavissa ja poikkeuksellisissa tilanteissa esimerkiksi ajallisen hyvityksen. Tämä edellyttää aina yhteydenottoa lautakuntaan.

Kun sairastuneen kokelaan koe järjestetään lautakunnan kanssa sovitulla tavalla sairaalassa tai kokelaan kotona, koeaika alkaa siitä hetkestä, kun valvoja aloittaa kokeen palvelimelta. Aloitusajasta tehdään merkintä koepöytäkirjaan. Sairastuneen kokelaan koeaika on sama kuin muidenkin kokelaiden, ellei lautakunta anomuksesta ole myöntänyt hänelle pidennettyä suoritusaikaa.

Koetilaisuuden kulkuun liittyvät tarkemmat määräykset ja ohjeet löytyvät liitteestä 4 (Valvojan ohje).

2.3.7 Kokeessa tapahtuneen häiriön huomioon ottaminen arvostelussa

Häiriöt ja muut ongelmatilanteet pyritään ratkaisemaan koetilanteen aikana. Vakavissa ja poikkeuksellisissa tilanteissa valvojan on otettava yhteyttä lautakuntaan. Jos häiriötilanne tai sen selvittäminen on jatkunut pitkään, toistunut tai muuten merkittävästi häirinnyt yhden tai useamman kokelaan suoritusta, rehtori tekee tarvittaessa koetilanteen jälkeen hakemuksen kokeessa tapahtuneen häiriön huomioon ottamisesta arvostelussa. Tällaisia häiriöitä ovat esimerkiksi yli tunnin viivästykset kokeen aikana. Hakemus tehdään valvojilta ja tarvittaessa muilta koetilanteessa olleilta henkilöiltä saatujen tietojen pohjalta (ks. myös liite 4 Valvojan ohje). Hakemus lähetetään lautakuntaan viimeistään kaksi viikkoa tutkintokerran viimeisen koepäivän jälkeen.

Häiriötapausten vakavuus arvioidaan kokonaisuutena kokelaskohtaisesti hakemuksessa kerrottujen tietojen perusteella. Tarvittaessa lautakunta voi käyttää myös muualta saatuja tietoja häiriötapausten vakavuuden arvioinnissa.

Häiriötapaukset jaetaan pääsääntöisesti neljään vakavuusluokkaan ja niistä annetaan hyvityspisteitä seuraavan taulukon mukaisesti:

Kokeen maksimipistemäärä	Vähäinen vaikutus tai häiriö hyvitetty muulla tavoin	Selkeä vaikutus	Suuri vaikutus	Erittäin suuri vaikutus
60 pistettä	ei hyvitystä	1 pistettä	1 pistettä	2 pistettä
120 pistettä	ei hyvitystä	1 pistettä	2 pistettä	3 pistettä
209 pistettä	ei hyvitystä	2 pistettä	4 pistettä	6 pistettä
229 pistettä	ei hyvitystä	2 pistettä	4 pistettä	6 pistettä
299 pistettä	ei hyvitystä	3 pistettä	6 pistettä	8 pistettä

Poikkeuksellisissa tilanteissa, joissa häiriötilanne on estänyt laajalti kokeen osan suorittamisen, lautakunta voi myöntää hyvityspisteitä myös muulla tavalla.

2.3.8 Koepöytäkirjat

Lukio tulostaa koepöytäkirjalomakkeet lautakunnan tutkintopalvelusta. Jos kokeeseen saapuneen kokeilaan nimi puuttuu pöytäkirjasta, hänen osallistumisoikeutensa on tarkistettava lautakunnan kansliasta.

Jos lukiossa järjestetään koe samana päivänä useammassa kuin yhdessä tilassa, koepöytäkirjoja tulostetaan niin, että kaikissa tiloissa voidaan pitää pöytäkirjaa. Yksi koesalin valvojista pitää pöytäkirjaa, ja muut valvojat kirjoittavat siihen nimensä saapuessaan valvottavaan tilaan.

Jos lukiot järjestävät yhteisen koetilaisuuden, järjestelyistä vastaava lukio pitää yhteisistä koetilaisuuksista pöytäkirjaa. Muut osallistuvat lukiot toimittavat omat koepöytäkirjansa järjestävälle lukiolle ennen kokeita.

Alkuperäiset koepöytäkirjat lähetetään yhdellä kertaa lautakuntaan viikon kuluessa siitä, kun kaikki tutkinnon kokeet on pidetty. Lukion tulee säilyttää itsellään kopio tai kaksoiskappale koepöytäkirjoista.

2.3.9 Esteellisyys ja koejärjestelmän käyttöoikeudet

Lukion rehtori, opettaja tai muu lukion henkilöstöön kuuluva on esteellinen hoitamaan tutkinnon toimeenpanoon liittyviä tehtäviä, jos hänen lähisukulaisensa osallistuu ylioppilastutkintoon. Lähisukulaisiksi katsotaan omat lapset, puoliso, sisarukset ja vanhemmat. Esteellisyyden aiheuttaa myös muu henkilö, jos hän asuu samassa taloudessa tai on muuten erityisen läheinen. Esteellisyyden aiheuttavat myös puolison lapset. Esteellinen henkilö on velvollinen itse ilmoittamaan esteellisyydestään.

Kun rehtori on esteellinen, kaikkia tutkinnon toimeenpanoon liittyviä tehtäviä hoitaa vararehtori tai joku muu opettajakunnan jäsen, joka ei ole esteellinen ja joka määrätään tehtävään.

Esteellisen rehtorin osalta esteellisyys koskee muun muassa

- ilmoittautumistietojen käsittelyä,
- istumajärjestyksen laatimista,
- koetehtävien lataamista ja käsittelyä,
- koesuoritusten käsittelyä,
- valvonnan suunnittelua ja toteuttamista,
- tutkintoverkon rakentamiseen ja tekniikkaan liittyviä asioita,

- arvostelun järjestämistä,
- opettajien oikeuksien hallintaa tutkintopalvelussa,
- alustavien tulosten käsittelyä ja
- erityisjärjestely- ja muiden hakemusten käsittelyä.

Esteellinen opettaja tai muu henkilö:

- ei osallistu niiden koetilaisuuksien valvontaan, joihin hänen lähisukulaisensa osallistuu
- ei osallistu valvontaan ennen klo 12:ta, jos lähisukulainen osallistuu kokeeseen toisessa lukiossa,
- ei osallistu tutkintoverkon rakentamiseen ja koetilan palvelinten ylläpitotehtäviin siinä lukiossa, jossa lähisukulainen osallistuu kokeeseen, ilman, että häntä valvoo toinen henkilö, joka ei ole esteellinen.
- ei laadi istumajärjestystä tai muuten suunnittele tilojen käyttöä siinä lukiossa, jossa lähisukulainen osallistuu kokeeseen
- ei käsittele avainlukulistoja, purkukoodeja, koetehtäviä tai koesuorituksia sisältäviä USB-muisteja, tiedostoja ja kirjekuoria
- ei arvostelee tai käsittele lähisukulaisen suoritusta
- ei osallistu ylioppilastutkinnon järjestämiseen liittyviin muihin tehtäviin, ilman, että häntä valvoo toinen henkilö, joka ei ole esteellinen.

Jos opettajan velvollisuuksiin kuuluu koesuoritusten alustava arvostelu, hän ei ole esteellinen arvostelemaan muiden kuin lähisukulaisensa suoritusta. Lähisukulaisen suoritusta ei saa antaa esteellisen opettajan nähtäväksi eikä hänen haltuunsa. Suorituksen arvostelee toinen opettaja, joka ei ole esteellinen. Jos koulutuksen järjestäjä ei pysty osoittamaan toista saman aineen opettajaa, joka pystyy suorittamaan alustavan arvostelun, suorituksen saa lähettää lautakuntaan arvostelemattomana.

Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että lukion koejärjestelyistä vastaavalla henkilöllä on tarvittava roolitieto Opetushallituksen Opintopolku-järjestelmässä. Rehtori, tai hänen varahenkilönsä, jos hän on esteellinen, hallinnoi oman lukionsa alustavaan arvosteluun osallistuvia opettajia lautakunnan tutkintopalvelussa. Rehtorin on varmistettava ennen koepäivää, että vain digitaalisen ylioppilaskokeen arvosteluun osallistuvilla on käyttöoikeus lautakunnan arvostelupalveluun.

2.3.10 Koesuoritusten arvostelu

Koesuoritukset näkyvät tutkintopalvelussa kokelaiden oman lukion arvostelua suorittaville opettajille kokelaiden ilmoittautumistietojen perusteella riippumatta siitä, missä lukiossa järjestettyyn koetilaisuuteen kokelas osallistui.

Arvostelu tapahtuu lautakunnan tutkintopalvelussa. Kokelaiden suoritusten siirtäminen tutkintopalvelun ulkopuolelle kopioimalla tai tulostamalla on kielletty. Kielto ei koske arvostellun koesuorituksen tulostamista kokelaalle tulosten julkaisemisen jälkeen. Alustavan arvostelun valmistuttua rehtori tai opettaja lähettää arvostelun lautakuntaan. Ennen arvostelun lähettämistä tulee varmistua siitä, että kyseisen kokeen arvostelu on lukion osalta valmis. (ks. myös 1.5.3 Alustava arvostelu.)

2.4 LUKIOSSA ARKISTOITAVAT ASIAKIRJAT

Avauspöytäkirjat tulee säilyttää lukioissa vuoden ajan.

Lautakunta suosittelee, että lukio säilyttää kahden vuoden ajan arkistossaan kunkin tutkinnon toimeenpanoon liittyvät asiakirjat, kuten ilmoittautumislomakkeet, jäljennökset hakemuksista ja esimerkiksi niihin liittyvistä lääkärintodistuksista sekä paperisten kokeiden arvostelulomakkeet. Säilytysaikasuositus kattaa laissa ylioppilastutkinnon järjestämisestä (672/2005) 7 §:ssä säädetyn tutkinnon suorittamiseen käytettävän ajan.

Kokelaiden koesuoritusten luonnospaperit, koepöytäkirjojen kaksoiskappaleet tai kopiot ja istumajärjestykset olisi myös hyvä säilyttää lukioissa vuoden ajan mahdollisten arvostelun aikana tai tarkistusarvostelussa tai oikaisumenettelyssä ilmenevien epäselvyyksien tai vilppitapausten selvittämiseksi. Luonnospaperit, koepöytäkirjojen kaksoiskappaleet tai kopiot ja istumajärjestykset säilytetään koepäivien mukaisessa järjestyksessä.

Paperiset koetehtävät on hyvä säilyttää lukioissa vuoden ajan. Yksi kappale kutakin paperista koetehtävää on kuitenkin suositeltavaa säilyttää arkistossa kymmenen vuotta. Koetehtävien säilyttämissuositus ei koske digitaalisen kokeen koetehtäviä.

Lautakunta suosittelee, että kunkin tutkinnon tulostiedot säilytetään pysyvästi.

YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNTA

2021